

Toetssteen der ware en valse genade

Th. Van der Groe

36. H.C. ZONDAG 33 - In hoeveel stukken bestaat de waarachtige bekering des mensen?

Vr. 88. In hoeveel stukken bestaat de waarachtige bekering des mensen?

Antw. In twee stukken: in de afsterving des ouden, en in de opstanding des nieuwen mensen.

Vr. 89. Wat is de afsterving des ouden mensen?

Antw. Het is een hartelijk leedwezen dat wij God door onze zonden vertoord hebben, en die hoe langer hoe meer haten en vlieden.

Vr. 90. Wat is de opstanding des nieuwen mensen?

Antw. Het is een hartelijke vreugde in God door Christus, en een ernstige lust en liefde om naar den wille Gods in alle goede werken te leven.

Vr. 91. Maar wat zijn goede werken?

Antw. Alleen die uit waar geloof, naar de wet Gods, alleen Hem ter eer geschieden, en niet die op ons goeddenken of op menseninzettingen gegrond zijn.

Er is niemand enigszins geoefend in de zaken van het Christendom, die beide het gewicht en de uitgebreidheid van deze stof niet wel zal bemerken, en lichtelijk verstaan, dat er niet zonder reden, van wijze en Godvruchtige mannen over dezelve veel geschreven is. Maar ons oogmerk is hier slechts, daarvan zo veel te zeggen, als noodzakelijk vereist wordt tot een bekwame opening van dit gedeelte van de Christen-waarheid, naar het beloop van ons werk. Indien het de Heere mocht behagen, het alzo te besturen, dat onze geringe pogingen verder gezegend werden, dan zouden wij gaarne wenschen, t' eniger tijd van deze hoogwichtige leer eens een breder verhandeling in het licht te geven, die van ons reeds ten meeste dele is gereed gemaakt. Het voorstel des Catechismus (Vraag 88). In hoeveel stukken bestaat de waarachtige bekering des mensen? wijst ons dan al ten eerste aan, waarop wij hier acht te geven hebben, te weten:

1. op de benaming,
2. op de waarheid, en
3. Op de delen van de bekering.

a. Indien wij aandachtig letten op de benaming, dan zal die ons de grond van de zaak weldra nader openen. Bekering zegt, naar de kracht en betekenis van der Bijbelse grondwoorden, zoveel als een *wederkering of terugkering*, en wordt gebruikt van zulken, die van de rechte weg zijn afgedwaald op een verkeerde weg, die, wanneer zij dat bemerken, aanstonds aanvangen die verkeerde weg te verlaten, om weer te keren op de rechte weg, waarlangs zij ter bestemder plaats zouden komen. Derhalve is deze benaming dan zeer voegzaam om ons dit bijzondere werk van de Geest in de zuivere bedoeling voor te stellen en ons onderscheiden aan te wijzen,

1. Hoe de mensen in zijn oorspronkelijke staat door de schepping, eerst nabij God was.
2. Hoe hij door toeval van de zonde, van God is afgeweken.
3. En hoe hij door de bekering nu tot God terugkeert.

Wij zullen van ieder stuk kort iets zeggen.

a. a. Oorspronkelijk was de mens, door zijn volmaakte schepping, nabij de hoge en zalige God, als zijnde geheel recht en heilig, naar Zijn evenbeeld van Hem geformeerd. *En God schiep den mens naar Zijn beeld; naar het beeld Gods schiep Hij hem: man en vrouw schiep Hij hen*, Gen. 1:27. Dat is, God legde en drukte Zijn heilig beeld zodanig binnen in 's mensen ziel, dat hij daardoor enig waarachtig zweem of gelijkvormigheid bezat van het heerlijk Wezen van Zijn allerhoogste Heere en Schepper. In zijn verstand scheen het zuivere licht van de Goddelijke kennis, in zijn wil woonde enkel rechtheid en heiligheid, en al zijn andere hoedanigheden en vermogens van ziel en lichaam, werden steeds uit die zuivere grondbeginselen, door Gods Geest, alleenlijk bewogen en werkzaam gemaakt, alzo, dat de mens toen zeer heilig en gelukkig leefde, in de nauwste gemeenschap met God, wien hij volmaakt kende, beminde, eerde en diende. Hij leefde toen enkel voor God en gaf zich geheel aan Hem over, en kiefde de Heere onafscheidelijk aan, en verlustigde zich alleen in Hem. Daar staat van Henoch aangetekend, *dat hij met God wandelde*, Gen. 5:25, en toch was hij maar een arm, zondig schepsel, die steeds verlicht en geleid moest worden door de Goddelijke genade. Maar de rechtschapen mens wandelde met God in volmaakte heiligheid, uit grond van zijn oorspronkelijke staat. Voordat de zonde inkwam in zijn gemoed, door de verleiding van de satan, was er niet het allerminst, dat hem kon afscheiden van Gods volzalige gemeenschap of dat anders in zijn heilige en volle genieting van God enige verstoring kon brengen. En zo mocht het dan terecht *een wandelen met God* heten. Gelijk een kind wandelt met zijn vader, zo wandelde de mens toen ook met God in de heiligste en nauwste gemeenzaamheid. Hij was niet een ogenblik zonder de Heere, of zonder Hem te aanschouwen, te beminnen, te omhelzen, te genieten, te vrezen en te verheerlijken. Dit was die volmaakt zalige oorspronkelijke staat van de mensen voor de val, waarin dan ook geen bekering tot God plaats kon hebben, overmits er de minste afkering of scheiding van God bij de mens ook geen plaats had.

b. b. Echter, kort na de volmaakte schepping van de mensen, is die droevige afkering van God daar gekomen door de zonde. De slang, welke genaamd wordt duivel en satanas, die de gehele wereld verleidt, Openb. 12:9, zijnde reeds Gods onverzoenlijke vijand en het heilloos opperhoofd van de boze engelen, heeft de gelukzalige mens ten eerste zijn listige strikken gespannen in het Paradijs, en heeft hem, onder een heilige toelating en besturing van de allerhoogste God, daarin ook gevangen gekregen, hem verleidende tot het gruwelijk kwaad van de zonde. Toen is die heilige en volmaakte mens van zijn heerlijke Schepper, van Jehovah God, de Algenoegzame, geheel afgeweken, en heeft Hem en Zijn volzalige gemeenschap ten enenmale verlaten, zich werpende in de onzalige macht en heerschappij van de satan, die een mensenmoorder was van den beginne, Joh. 8:44. O, dodelijke afwijking! Wat kan daar toch verschrikkelijker en heillozer gruwelkwaad bedacht worden onder de zon, dan dat de heilige mens God verlaat, en zich tot de duivel wendt en geheel aan hem overgeeft. En toch, minder is des mensen val in het Paradijs niet geweest. Deze allerbeklagelijkste val heeft die van het gehele mensdom noodzakelijk met zich gesleept. De Stamvader droeg het, gehele menselijk geslacht inklevende en ingewonden in zijn lendenen, en hij representeerde hetzelve bij de allerheiligste Goddelijke Majesteit

in het Verbond, dat hij overtreden heeft, Hos. 9:7. En hij alzo van God afwijkende, voerde het ook alles allemaal met zich in de zonde, en in de macht van de satan en van de eeuwige dood. Wie is toch in staat, om de verbazende ellende van deze dodelijke zondeval te beschrijven, ja, om die recht te bevatten of te begrijpen? Hier is nu het gehele mensdom gescheiden van God, beroofd van Zijn beeld, onderworpen aan Zijn gestrengte vloek, en geheel gevangen in de strik van de duivel. Onzalige staat! Niet één mens, die zijn oorsprong heeft uit de gevallen Adam, is hiervan uitgezonderd, want zij hebben allen gezondigd, en derven de heerlijkheid Gods, Rom. 3:23. Zodra de zonde komt intreden, wijkt de heerlijkheid Gods van de mens. De zonde maakt aanstonds een gehele scheiding tussen God en de zondaar. Gelijk als licht en duisternis, alzo strijden Gods oneindige heiligheid en des mensen zonde ook geheel tegen een. God vervloekt de zondaar, en wil hem tijdelijk en eeuwig straffen, en de zondaar haat God, als zijn grootste vijand, en vliedt van Hem af, en kant zich geheel aan tegen Zijn heilige wil. Hij kan alzo weinig bij God wonen, als een droge stoppel bij een verterend vuur.

In één woord, wanneer slechts de zonde door één mens in de wereld ingekomen is, is ook aanstonds de dood in de wereld ingekomen, door middel van de zonde, en die rampzalige dood is tot alle mensen doorgegaan, Rom. 5:12. Alle vlees is nu, even door de zonde en door de macht en verleiding van de duivel, van God afgeweken, en geheel van Hem gescheiden is van de ziel, en alzo nu zonder enig leven of beweging is. In deze geestelijke dood der volstreckte scheiding van God ligt nu, helaas! het gehele mensdom, door Adams overtreding en door hun eigen moedwillige ongehoorzaamheid. Zij zijn allen de afvalligsten der afvalligen, zij zijn altemaal verdervers, Jerem. 6:28. *Zij hebben den Heere verlaten; zij hebben den Heilige Israëls gelasterd; zij hebben zich vervreemd, wijkende achterwaarts*, Jes. 1:4. O, onuitsprekelijke goddeloosheid en ellende. *De goddelozen zijn vervreemd van de baarmoeder aan; de leugensprekers dolen van 's moeders buik aan*, Ps. 58:4. En welke wegen zijn het, waar zij nu in treden, en waar zij nu op wandelen? Voorwaar, het zijn alle akelige en schrikkelijke wegen des verderfs, hoe zindelijk die ook van sommigen mogen liggen. Vernieling en ellendigheid is in hun wegen, en de weg des vredes hebben zij niet gekend, Rom. 3:16, 17. Alzo zijn de paden aller die God vergeten, en de verwachting des huichelaars zal vergaan, Job 8:13. Zo verderfelijk is die afkering des mensen van God door de zonde. Zij doet degenen, die de Goddelijke natuur deelachtig waren, des duivels natuur deelachtig worden, en maakt van Gods heilige en gezegende kinderen een hoop goddeloze en vervloekte rebellen, en kinderen des toorns. Ja, zij werpt de mens uit de hemel als in de hel, stellende de gehele wereld nu voor God verdoemelijk, Rom. 3:19.

c. c. En zo opent zich nu hier de noodzaak *van des mensen bekering tot God*. Want een van beide moet zekerlijk waarachtig zijn: of die afgeweken, rampzalige zondaar moet eenmaal met zijn ganse hart tot God weder terugkeren, of hij moet anders eeuwig van Hem vervreemd en gescheiden blijven. Daar kan hier geen tussenweg of staat begrepen worden. En die bekering, of wederkering tot God is de grote zaak, waar wij nu bezig zijn van te handelen. Al wie dezelve begrijpt te bestaan in minder dan in een gehele vernieuwing en herschepping van 's mensen natuur, door de Goddelijke genade in Christus, die heeft daarvan nimmer nog iets wat recht kunnen verstaan. Want daar moet door Jehovah God Zelf voor de ongelukkig gevallen en verloren mens een heilige weg nu gebaad worden, waar langs hij uit zo een dodelijke afval tot Hem zalig kan wederkeren. De schuld van zijn gruwelijke overtreding moet rechtvaardig verzoend, en zijn goddeloze natuur moet geheel veranderd en wedergeboren worden, en hij moet van de macht van de dood, en van de heerschappij des satans volkomen weer verlost worden. O, wat is dit niet een geheel groot en Goddelijk werk! De gehele schepping van hemel en aarde is zo een groot en heerlijk werk niet, als zelfs de bekering is van een enige uitverkoren zondaar, door het geloof in Christus. Dat is al een zuiver genadewerk van de Almachtige God, en een ontzagelijk wondertoneel van Zijn onafspeurlijke heerlijkheid. Er is geen schepsel dat daar iets wat toe kan doen of werken, anders dan alleen door Gods eigen woord en almachtige kracht, wanneer de Heere iemand, als Zijn werktuig belijft te gebruiken. Het komt hier toch allermeeft aan op de weg, waar langs een afvallig verdoemelijk zondaar, een lijfeigen slaaf van de satan, nu waarlijk wederkeren zal in Gods volzalige gemeenschap. Die weg is onze gezegende Heere Jezus Christus Zelf. *Ik ben, zegt Hij, de Weg.*

Niemand komt tot de Vader, dan door Mij, Joh. 14:6. Zonder Christus is er geen bekering van enige zondaar. Daarom is nu de gehele grond van de bekering hier alleenlijk in gelegen, dat de arme verloren zondaar, door de almachtige genadewerking van de Heilige Geest met zijn gemoed waarlijk treedt in deze weg, en dat hij kome in Christus. Hij is met Adam van God afgeweken, en hij moet met Christus tot God wederkeren. In Adam is hij, die leefde, gestorven, in Christus moet hij, die dood is, weder levendig gemaakt worden, 1 Kor. 15:22. Door Adam heeft de mens gemeenschap gekregen met de satan, door Christus moet hij weer gemeenschap krijgen met God. Zo hangt dan de gehele waarheid en oprechtheid van de bekering enkel aan de waarheid en oprechtheid van het geloof, hetwelk de uitverkoren zondaar door de Heilige Geest in Christus inlijft en hem dan alzo beide rechtvaardigt en heiligt, en hem tevens in de genadestaat, ook bevestigt en verzegelt.

Hier scheiden de ware bekering en *de schijnbekering* dan ook terstond zeer wijd vaneen. De ware bekering geschiedt geheel in Christus, door een oprecht geloof, dat Gods Geest werkt door het Evangelie in de harten van de uitverkorenen, en aldaar ook versterkt door de Sacramenten, gelijk die leer nu alzo reeds verhandeld is. Maar de schijnbekering heeft haar grond geheel buiten Christus in een bedrieglijk waangeloof, hetwelk de satan werkt door des Geestes algemene gaven en middelen in veler harten. De Apostel trekt daarom de gehele Evangelieleer ook hartelijk te samen in de bekering tot God, en het geloof in onze Heere Jezus Christus; Hand. 20:21. Zie ook Hebr. 6:1. Zoals nu het geloof is, aldus is ook de bekering des mensen. Uit een oprecht geloof komt een oprechte en deugdzame bekering, maar uit een waangeloof spruit ook altijd de bedrieglijke schijnbekering, van welke ons nu nog wat nader staat te handelen.

b. Want de Catechismus doet hier bijzonderlijk onderzoek naar de gelegenheid van de waarachtige bekering des mensen, in hoeveel delen of stukken die eigenlijk bestaat? Hetwelk dan onderstelt, dat er voorzeker ook een valse schijnbekering is, waar alle geveinsde waan- en tijdgelovigen in staan, en waar velen ook ongelukkig, helaas! in sterven. Deze toch is des duivels voorname kunst, dat hij Gods werk in de harten van de blinde waanchristenen op alle manier zeer listig weet na te bootsen, en zijn hels bedrog alleszins te schoeien op de leest van het Evangelie, zodat hetzelfde niet licht te onderscheiden of te doorgronden is. Het domme volk van de wereld, bij hetwelk geen of weinig kennis van de Christenwaarheid is, voert hij ras gevangen in de grove strikken van de vleselijke begeerlijkheid, profaniteit, superstitie, [bijgeloof] vormendienst, dwaling, zorgeloosheid en dergelijke. Maar voor het schijngeestelijke volk en voor de blinkende nabij Christenen en tijdgelovigen heeft hij nodig een veel fijner garen van subtiel bedrog te spinnen, waarmee hij hun arme blinde zielen zoetvoerig naar de hel sleept. Deze weet hij eerst, door de algemene gaven van de Geest, op een of ander fatsoen kunstig te veranderen, en hen van openbare goddelozen en van geruste sleur-Christenen geveinsde bekeerden te maken. Gelijk als God de Zijnen bekeert voor de hemel, alzo bekeert satan de zijnen ook voor de hel. Hetgeen de Oud-vader Augustinus heeft doen zeggen, *dat de bekering er velen verdoemt*. Niet de ware, maar de *valse* schijnbekering. Het is dan nodig, eer wij verder voortgaan met de beschrijving van de waarachtige bekering, (welke de Heilige Geest werkt door het Evangelie in de harten van de uitverkoren gelovigen, die door Christus verlost worden), dat wij hier, tot eens ieders ernstige waarschuwing, eerst eens enige van die valse en bedrieglijke schijnbekerings van de satan voorstellen, door welke zo menige kostelijke ziel van hem gevangen gehouden, en geheel jammerlijk naar het eeuwige verderf gevoerd wordt. De Heere is immers machtig, om er de aandacht van de mensen bij stil te houden, en om hun die blinde klippen door Zijn Geest ook zelf alzo te ontdekken, dat zij die gelukkig mogen vermijden, of indien zij het scheepje van hun ziel anders daar reeds droevig op verzeild hebben, hun zulks dan nog bijtijds te doen gewaar worden, en hen, in geloof, tot Zijn almachtige genade om hulp te doen roepen, eer dat de felle winden ontsteken, die hen zekerlijk op die gevaarlijke klippen zouden doen omkomen, en ellendig doen vergaan.

En indien er ook gevonden werden, die achten zouden, dat zodanige ontdekkingen van de diepte van de heilloze geveinsdheid het Christendom meer schade, dan voordeel kon doen, dan wensen wij

hartelijk, dat de ontfermende Heere Jezus hen de genade wilde bewijzen, dat zij van deze hun ongelukkige blindheid eens een rechte schaamte en berouw konden dragen, én dat zij aan de satan niet langer een plaats van bedrog mochten geven, tot verderf van hun eigen en van hun naasten zielen, die op hun ontsteld kompas te zeil zouden gaan naar de grote eindeloze eeuwigheid.

Tien valse schijnbekeringsen, welke in het Christendom gevonden worden

1. **Er is een wettische of Farizeïsche bekeringsen.** De Farizeeën in de tijd van de Zaligmaker hielden zich enkel op met een bekeringsen van uitwendige devotie of goede werken, neergesteld op een grond van loutere geveinsdheid. Zij wandelden in de nauwgezette waarneming van het buitenste gedeelte van de religie, welke zij met niet weinige instellingen van menselijke superstitie plegen te vermengen. De Farizeeër staande, bad dit bij zichzelf: *O! God ik dank U, dat ik niet ben, gelijk de andere mensen, rovers, onrechtvaardigen, overspelers, of ook gelijk deze tollenaar; ik vast tweemaal per week, ik geve tienden van alles, wat ik bezit*, Luk. 18:11, 12. Daar hebt u het gehele beslag van de Farizeïsche bekeringsen, die al wettisch uitloopt: *Dit alles doe ik, o God, en zo vroom en godsdienstig leef ik voor U*. Dit is hun rechte bekeringsen-formulier, en meer weten zij niet op te zeggen. Deze ongelukkige geveinsden passen alleen op hun brede gedenkcedels, en op de reiniging van het buitenste des drinkbekers en des schotels, en op al zulk soort van dingen, maar op de inwendige reiniging des gemoeds weten zij niet te passen, Matth. 23:23-28. Dit is de schoonste bekeringsen van alle wettische geveinsden. Ach! Hoe vele duizenden van Gereformeerde naam-Christenen weten ook van geen andere bekeringsen. Neemt slechts hun uitwendige religie-betrachtungen en hun eerbaar leven van hen, en trekt hun dat gelapte en verstelde kleed eens uit, dan zullen zij niet anders overhouden, dan een geheel naakte en berooide ziel. Want op de ware bekeringsen des harten, door de Geest van Christus, hebben zij nog nimmer eens met ernst gedacht. Die zien zij slechts aan voor een ijdele dweperij. Hoe zeer hun harten van binnen ook met boosheid, nijdigheid, gierigheid, hoovaardigheid, onreinigheid, blindheid, ongeloof, en met duizend andere verdorvenheden mogen vervuld zijn, zulks bekommert hen zeer weinig, daar zullen zij geen bittere tranen over storten, maar zij zijn tevreden, wanneer zij uiterlijk slechts zonder grove gebreken leven, en als zij de plichten van hun godsdienst enigszins wel in acht nemen, immers zo goed zij achten te kunnen. Indien maar hun buitenste leven in hun ogen goed genoeg is, dan is ook hun binnenste leven, hun geloof, bekeringsen en alles goed genoeg. Gij blinde Farizeeër reinig eerst dat binnen in de drinkbeker en schotel is, opdat ook het buitenste van dezelve rein worden, Matth. 23:26. Wat is dit niet een vreemd woord voor het gehele geslacht van de wettische huichelaren!
2. **Er is een Herodes-bekeringsen.** De Koning Herodes was een listige vos, Luk. 13:32, die zich kunstig genoeg in alle bochten wist te stellen, en zijn goddeloosheid een tijd lang onder een geplooid kleed van uitgestreken vromigheid, en van zinnelijke godsdienst te versteken. Die man had achting voor getrouwe leraars, en zocht de beste middelen, wanneer hij die krijgen kon. Was niet Johannes de Doper een recht ernstig en scherp boetprediker, overtreffende zeer verre alle der Joden Schriftgeleerden? Hij nam immers zijn ambt waar met de grootste wakkerheid en getrouwheid in de geest en kracht van Elia, Luk. 1:17. Hij bestrafte de zondaars zeer vrijmoedig, zonder aanzien van groten of kleinen, en bedreigde hun Gods zware toorn, indien zij zich niet oprecht bekeerden: Hij zag in het minst niet om naar de ogen van de grote heren, en zat nooit aan hun tafels, en verzocht nimmer enige gunst van hen voor zich of de zijnen. En toch stond hij bij Herodes in hoge achting, *want hij vreesde Johannes, wetende, dat hij een rechtvaardig en heilig man was, en hield hem in waarde, en als hij hem hoorde, deed hij vele dingen, en hoorde hem gaarne*, Mark. 6:20. Hij deed vele goede dingen, ten gevalle van Johannes en zijn krachtige prediking, en hij liet vele

zondige ijdelheden na, welke de groten zonder omzien plegen te bedrijven. Als hij gelegenheid had om Johannes te horen prediken, verzuimde hij zulks niet lichtelijk, en hij hoorde zijn woord met een eerbiedige aandacht, die anderen kon stichten. Ook was hij een liefhebber van tekenen en wonderwerken, en begeerde daarom zeer de Zaligmaker te zien en te horen, Luk. 23:8. Maar, naast dit alles was hij ook zeer bezorgd, om zijn lieve boezemzonden wel te koesteren. Hij leefde in verborgen wellust en onreinigheid, welke hem zelfs voerde tot een vuil bloedschendig huwelijk, en tot vele ijdelheden en gruwelijke goddeloosheden. Ziet, zodanig was Herodes bekering, met welke wij billijk mogen denken, dat hij eindelijk rampzalig ter helle gevaren is. Ach! of niet nog heden ten dage vele mensen zich zelf ook op dergelijke wijze bekeerden! Zij horen ook graag de getrouwe leraars, en het vroomste slag van predikanten. Deze volgen zij, en hangen hen aan, en zij zullen, om hun predikatiën te horen, het niet ontzien, ook uren ver te reizen en te trekken. Het schijnt, alsof zij zeer ijverig Godzalig waren, zo wel weten zij voor een tijd de rol van de geveinsden te spelen. Met Herodes doen zij ook vele goede dingen, en stellen zich aan voor de wereld, als recht fijne devote lieden, die nauwelijks eens hun wezen vertrekken zouden, indien het niet om een hoekje geschiedde. Zij weten zich overal in te dringen in het gezelschap van de Godzaligen, en van de lieden, die het nauwgezetst van leven zijn, alwaar zij somtijds ook al een schoon gesprek kunnen voeren. Maar ziet, dit ene ding doen zij mede, zij houden bedekt hun geheime boezem- en troetelzonden aan de hand, en daar zijn er ook genoeg, die veel liever in het gezelschap van vrouwen en vrijsters verkeren, dan in dat der mannen. Of zij zijn gierig, of hovaardig, of laatdunkende, of kwaadsprekende, enz. En ordinair zijn zij bijzondere liefhebbers van zichzelf, 2 Tim. 3:2. Eigen lof is wel de voorname spil, waar het al op draait. En zij liggen zodanig vast aan die zondige lusten en begeerlijkheden, dat er geen loskomen aan is. Hoe zeer sommigen ook al leven mogen in een moeilijke strijd met hun eigen consciënties het mag toch niet helpen. Hun heimelijke zondehandel moet zo lang zijn gang gaan, totdat die eindelijk door Gods rechtvaardig oordeel eens uitbreekt, en zij met Herodes dan ook openbaar worden aan heel de wereld, als snode geveinsden. En dan gebeurt het ook niet zelden, dat de man de schuld werpt op de vrouw, en deze op de duivel. O! ongelukkige en heilloze bekeringen, die alzo ronddraaien op de verdoemelijke spil van verborgenheden der ongerechtigheid! Hoe menigeen heeft er de dag van zulke bekering naderhand wel vervloekt, die dan helaas! de geest gegeven hebben in een wanhopige staat. Men kan derzelver treurige beschrijving breder uitgewerkt vinden in onze voorrede van het oprecht gelovig aannemen en gebruik maken van de beloften van het Heilig Evangelie, tot ontdekking van waangelovigen, en bevestiging van ware gelovigen, gesteld voor een werkje van **Ralph Erskine**, dat geheten is: *Christus het Verbond des volks*, enz.

3. **Er is een Agrippa's bekering.** De Koning Agrippa was een man die de Heilige Schrift gelezen had, en die de Profeten geloofde, als Gods eigen Woord, Hand. 26:27. Op zekere tijd hoorde hij eens een krachtige predikatie van de Apostel Paulus, onder welke hij ook dermate van de levendige kracht der Goddelijke waarheid aan zijn gemoed bewogen en geraakt werd, dat hij zich niet kon bedwingen, openlijk in aller tegenwoordigheid voor de Apostel te betuigen: *Gij beweegt mij bijna een Christen te worden*, vers 28. Zo sterk deed de waarheid zijn consciëntie aan dat hij bijna voor dezelve zou neergebogen, en, met verzaking van al zijn tijdelijke heerlijkheid, een Christen geworden zijn. De geest van politesse [gedraglijn van politici] schoot op deze stond veel te kort, anders zou die grote heer zich voor zo'n aanzienlijk gezelschap als hier tegenwoordig was, zeker wel ingebonden hebben, dat hij zich zodanig woord zo los niet zou hebben laten ontvallen, waardoor hij licht bij Joden en Romeinen in een kwaad blaadje had kunnen geraken. Dit is de kracht van de Goddelijke waarheid op het gemoed van de mensen, die toch nimmer door haar zalig veranderd en bekeerd worden, want het bijna van deze man was nog zeer ver van de zaak zelf. Daar bleef nog een gehele wereld en een zeer aanzienlijke staat onder de mensen in de weg staan. En wij lezen niet, dat hij die beide ooit heeft kunnen verzaken, om niet slechts *bijna*, maar *geheel* een oprecht en vroom Christen te worden. Voorwaar dit is nog geheel wat

anders, dan een lichte beweging des gemoeds, die weldra weer overgaat, als men slechts de frisse wereldlucht weer ruim kan inademen. Helaas! Hoevelen van dat slag van Agrippa's-Christenen zullen er te deze tijd ook wel niet gevonden worden onder ons? Mensen, die achting dragen voor Gods Woord, en dezelve veel lezen en horen, die de heilige waarheid op zijn Agrippa's ook verstaan en geloven, en er graag van spreken. Ja, die onder getrouwe, ontdekkende predikatiën ook wel eens bewogen en aangedaan zijn, en daar dan neerzitten met de tranen in hun ogen. En wie weet, wat er dan wel niet omgaat in der zodanige harten, wat zij dan tot hun huisgezinnen en tot anderen ook wel spreken, en welke voornemens en schikkingen daar dan somtijds al gemaakt worden, om de zonden en ijdelheden af te leggen, zich zelf en de hunnen te bekeren, en een andere wandel te gaan voeren. Zulks kan ook al vrij ver lopen en een geruime tijd zo duren, dat men enige hoop zou scheppen, of de Heere Zijn hand tot zaligheid wel aan hen gelegd mocht hebben. Maar zie de band, die Agrippa vast hield, houdt deze mensen ook vast. De wereld blijft hen te nabij aan het hart liggen om daar geheel van los te raken. Waar zij ook toe mogen resolveren, zo kunnen zij toch niet besluiten, om eer en hoogheid, tijdelijk goed en loffelijke naam, gunst en achting van mensen, en duizend andere dingen, zo allemaal te verzaken, en die met Mozes onder hun voeten te leggen, om nu met het ware volk van God alleenlijk van de wereld gehaat, gesmaad, gelasterd, onderdrukt en vervolgd te worden. Hier schrikken zij voor, en zulke sterke beletselen houden hen tegen. Dus blijft er voor deze ongelukkige mensen niet anders over, indien zij toch echter willen voortgaan met hun bekering, dan dat zij het daar op een fatsoenlijke en voorzichtige wijze dus mee aanleggen, dat zij iets doen, en dat hun de wereld ook nochtans niet ontvalt. Helaas! Zij mogen het in deze weg nu zo nabij brengen, als zij mogen, de satan zal toch het touw geenszins loslaten, waarmee hij hun blinde aardsgesinde zielen gebonden houdt, en zij zullen het ook niet loslaten. Indien hier een weg naar de hemel was, waarin men twee heren tevens kon dienen, de wereld en Christus, die weg zou hun dan bijzonder wel aanstaan. Maar nu het Evangelie zo vlak uit gezegd heeft: *Niemand kan twee heren dienen; want of hij zal den enen haten, en den anderen liefhebben, of hij zal den enen aanhangen, en den anderen verachten. Gij kunt niet Gode dienen, en den Mammon*, Matth. 6:24. Nu zullen de zodanige allemaal vergeefse moeite doen, met een bekering op te richten waarmee zij het Evangelie geheel omver werpen.

4. **Er is een Bileams-bekering.** Bileam was een man van een uitstekend licht en kennis, en van zonderlinge gaven en bekwaamheden, overtreffende alle anderen van dat soort. Hij had zich met dezelve ook zodanige naam en roem verworven, niet slechts onder zijn eigen volk, maar alom henen, dat hij zeer geëerd en ontzien werd, ook bij de aanzienlijkste van het land, bij Koningen en Vorsten, die zijn raad plegen in te nemen, en zijn bijstand te gebruiken in de gewichtigste voorvallen van de staat. Ja; wat meer is, hij was zelfs een Goddelijk profeet, op wien de extra-ordinaire gaven en openbaringen van de Heilige Geest waren rustende, en wiens Evangelische voorzeggingen van de Messias en Zijn Koninkrijk, Num. 23 en 24, immers ook een bijzonder gedeelte uitmaken van *het heilige Profetische woord, dat zeer vast is en waarop wij acht hebben moeten, als op een licht, schijnende in een duistere plaats*, 2 Petrus 1:19. Daarnaast kende en eerde hij Gods ware volk ook, en verhief hun gelukzalige staat ver boven die van de andere volken der wereld, zeggende: *Hoe goed zijn uw tenten, Jakob! Uw woningen, Israël! Gelijk de beken, breiden zij zich uit, als de hoven aan de rivieren. De Heere heeft ze geplant, als de sandelboomen, als de cederbomen, aan het water, enz.*, Num. 24:5-9. Hij sprak over hen Gods heilige zegen uit voor het aangezicht van hun vijanden, en begeerde zelfs zeer, om in zijn sterven ook mede bij dat volk te zijn, zeggende met veel beweging van zijn gemoed: *Mijne ziel sterve den dood der oprechten, en mijn uiterste zij gelijk het zijne*, Num. 23:10. En dit alles deed hij niet uit zijn eigen, maar door de krachtadige verlichting en bewerking van Gods Geest, die hem bestuurde. Want zie, de Heere ontmoette hem en legde hem het woord in zijn mond, vers 16, en de Geest Gods was op hem, Num. 24:2. Wat ongewone dingen! Wat verworpeling heeft ooit groter ere van God genoten? En nochtans was hij, met al die uitmuntendheid en schone geestelijke gaven, de rampzaligste en onwaardigste mens, die mogelijk

ooit op de aardbodem geleefd heeft, voordat Judas daar gekomen is. Want hij heeft het loon der ongerechtigheid lief gehad, 2 Petrus 2:15. Hij was een gruwelijk monster van een mens, een vuil gewinzoeker, een heilloos verleider des volks, en een dwaas Profeet, die al zijn heerlijke gaven tot zijn verderf enkel misbruikt heeft, en wiens schandelijk voorbeeld tot een afschrik en vervloeking in Gods Woord staat aangetekend, 2 Petrus 2:16; Judas vers 11, Openb. 2:14. Ook stak hij geheel vol eigenliefde en opgeblazenheid, en praktiseerde op niets anders, dan op een grote naam onder de mensen. Wat een stinkende en verfoeilijke handel! Is het dan wel wonder dat deze man, met al zijn geestelijke gaven, licht en vromigheid, en met alles wat hij had, in het onderste van de hel voor eeuwig verzonken is?

Maar hoe zeer is het dan ook niet te beklagen, dat er ten dezen dage midden in het Christendom nog mensen genoeg gevonden worden, die zich niet ontzien op dat akelige voetspoor van Bileam te treden, hoewel zij het niet mogen brengen tot de hoogte van zijn licht en gaven, noch tot het toppunt van zijn heilloze verderving, daar het hart hen toch anders hoog genoeg hangt. Die hier bijzonder voor openleggen, zijn gewoonlijk mensen van een levendig en scherp vernuft, en van veel geoefendheid in de heilige waarheden, waarbij dan ook sommige bewegingen des Geestes komen, welke zij bezitten boven anderen: algemene verlichtingen, overtuigingen, bekeringen, en het smaken van enige hemelse gaven, Hebr. 6:4, met behulp waarvan zij het soms in hun standplaatsen en gelegenheden wel zover weten te brengen, dat zij ook zelfs uitmuntende mannen en voorname lichten of sterren in de kerk kunnen worden, en dat er allerwege een bijzondere naam en roem van hen uitgaat onder groot en klein. Wanneer deze zich dan ook verklaren voor de partij van het vrome volk, en zich voor bijzondere patronen en voorstanders van de Godzaligheid opwerpen, tegen een bedorven en vijandige wereld (gelijk men niet zelden ziet), wat kunnen zij met hun voortreffelijke Bileams talenten dan niet wel eens een wonderlijke rol spelen, en bij stroom en voor de wind het zeil zeer hoog in top halen? Zij schijnen de mensen te zijn, die de waarheid en de Godzaligheid bijkans alleen op hun schouders zouden dragen. Maar men zal hen bij het schijnsel van Gods waarachtig licht wel genoeg leren kennen aan de winderige opgeblazenheid, waarmee zij hun zaken ordinair verrichten. Men zal hen al uit de hoogte horen spreken en zien werken, en ook als zij zich neerkrommen, geschiedt dat op een meesterlijk fatsoen. Daar komt niets van hen, of het riekt veel meer naar gaven, dan naar genade. Zoals het ging met Bileam, alzo gaat het met hen ook: *Bileam de zoon van Beor spreekt, en de man dien de ogen geopend zijn, spreekt*, Num. 24:3, en dan moet alle man stilzwijgen. Er is geen middel overig, om nog mee in hun gunst en vriendschap iets te delen, dan zich naast anderen over hun wijsheid en vroomheid, en over hun zonderlinge bekwaamheden en verdiensten te verwonderen. Wie zulks niet kan doen, en wie hen niet genoeg wil eren, die zal dan moeten ondervinden, dat zij evenwel geëerd willen zijn. Ja, ook de geringste zelfs onder hen, zullen, als het er op aankomt, in het minst niet verlegen zijn, om over alle Goddelijke ordeningen en ambts-bestellingen luchtig heen te springen. En wie de geheimste verborgenheden van hun leven ook eens allemaal mocht weten, die zou daar dikwijls niet minder dan een oprechte en tedere Godzaligheid in vinden. Ongelukkige mensen! Waar gaat het met uw steile weg toch nu naar toe? Helaas! Dit kunt u zelf immers niet weten, omdat gij anderen altijd wilt leren, en nooit geleerd wil worden. Deed de ontfermende God u het broze fundament eens zien, waar het hoge gevaarte van uw bekering en van al het andere op rust, u zou dan weldra beginnen te beven voor uw toekomstig lot, in zodanige staat. Maar nu zijt gij al zo hoog gesteigerd, dat men u niet meer kan bereiken. Gij hebt de lage grond reeds te ver uit uw gezicht verloren, en nu moet het alles *Rabbi, Rabbi*, heten, wat men u zal toezwaaien, of gij kunt het anders niet verdragen. *Deze zijn waterloze fonteynen, wolken van een draaiwind gedreven, denwelke de donkerheid der duisternis in der eeuwigheid bewaard wordt. Want zij zeer opgeblazen ijdelheid sprekende, verlokken door de begeerlijkheden des vleses en door ontuchtigheden degenen, die waarlijk ontvloden waren degenen, die in dwaling wandelen: belovende hun vrijheid, daar zij zelve dienstknechten zijn der verdorvenheid*, 2 Petrus 2:17-19. Er staan in dat zwarte register vele droevige verborgenheden aangetekend, van welke de bijzonderste mogelijk

bewaard en verzegeld zullen blijven, tot op de grote toekomst en verschijning van onze Zaligmaker Jezus Christus op de wolken des hemels met de engelen Zijner kracht.

5. **Er is een Efraïms-bekering.** Van Efraïm of het Israëlitische volk staat er aangetekend, dat zijn weldadigheid was als een morgenwolk, en als een vroegkomende dauw, die henen gaat, Hoséa 6:4. Hij placht zich doorgaans met vele uiterlijkheid tot de Heere te bekeren, en grote dingen licht te beloven, maar hij was in zijn bekering zeer veranderlijk en ongestadig. Evenals een luchtige wolk in de morgenstond weldra verdwijnt voor de warme zonnestrallen, en gelijk de dauw des velds haast opgetrokken wordt, alzo ging het ook met Efraïms schone tranen, boete, belofte, vroomheid, en met al zijn voornemens, het was alles weldra verdwenen, zo gauw als maar de zon van uitwendige voorspoed weer helder begon te schijnen. Hij was 's avonds dan allang vergeten wat hij des morgens zo duur en plechtig aan God beloofd had. Want hij handelde nooit oprecht met de Heere, maar hij hield zijn eigen vleeselijk gemak en voordeel altijd in het oog. En daarom ging het met zijn bekering, als met de eb en de vloed van een rivier. Het beste dat er in gevonden werd, was toch nog maar louter spotten met God, totdat eindelijk de grimmige toorn des Heeren ontstak tot zijn verderf.

O, of niet de ongelukkige bekerings van vele zogenaamde christenen ook al eveneens lagen! Zij kregen door het een of andere middel somtijds een stilstaan bij zichzelf, en enige ontdekkingen van hun zondige en onbekeerde staat. Hun geweten blijft niet altijd liggen in een diepe slaap, maar wordt ook wel eens wakker, en komt dan op hen aan met enige levendige indrukken van de heilige en almachtige God, en van dood en eeuwigheid, enz. Dan worden zij weldra zeer beangst en verlegen, als die ook weten, dat bij hun hand gereed is de dag der duisternis. Angst en benauwdheid verschrikken hen, zij overweldigt hen, gelijk een Koning bereid ten strijde, Job 15:23, 24. Dan is er aan tranen, zuchten, belijdenissen, en aan goede voornemens en beloften geen gebrek. Want wat zou een ellendig zondaar niet doen, wanneer hij maar eens in bange overtuigingen van Gods hand besloten wordt? Er is niets, dat hij, om zijn arme ziel te redden, dan niet wel zal beproeven. Bidden, lezen, de vromen op te zoeken, en geen middelen of predikatiën nu meer te verzuimen, en vele andere dingen zal de vreze de mensen dan geredelijk in het werk doen stellen, en zij zullen dat ook een tijd lang zo gaande houden. Dan, helaas! Aan al dit schone werk ontbreekt ook de bestendigheid.

Als zij een deel dagen, of weken, of maanden, en somtijds ook wel jaren, alzo gewoeld en gearbeid hebben, dan komen zij allengskens weer tot bedaren en tot stilstand. Hun werk slijt zo vanzelf, en verdwijnt als een morgenwolk, of de zon der wereld, of van het ijdele waangeloof, droogt de natte dauw van hun vochtige tranen eindelijk op. En zie, dan worden zij weldra weer zorgeloos, en krijgen met andere zaken te doen, of met een vrouw, of met een man, of met een akker, of met, een paar juk ossen, en dan denken zij weinig meer om hun voorgenomen bekering. Zij zien dan met Loths vrouw, en met degenen die de hand aan de ploeg geslagen hebben, Luk. 9:62, en 17:32, wel haast weer terug naar de plaats, waar zij vandaan zijn gekomen. Deze soort van mensen is dikwijls grotelijks ongelukkig als die bij zo een werk van bekering doorgaans veel meer verliezen dan winnen. Niet zelden worden zij van de wereld dan ook wel bespot, met dit woord: Deze mens heeft beginnen te bouwen, en heeft niet kunnen voleindigen, Luk: 14:30. Het is altijd een zeer gevaarlijke staat in de kindergeboorte te blijven staan, zonder daardoor heen te breken, Hoséa 13:13. Want dan geschiedt het wel, dat de onreine geest terug treedt in zijn huis, dat hij ledig en met bezemen gekeerd en versierd vindt, brengende nog zeven andere geesten met zich, bozer dan hij zelve, als wanneer het dan ten slotte van alles ook moet heten: *het laatste van die mens wordt erger dan het eerste*, Matth. 12:43-45.

6. **Er is een Felix-bekering.** De Stadhouders Felix hoorde eens de Apostel Paulus prediken van de rechtvaardigheid, en de matigheid, en van het toekomstige oordeel: als wanneer het geschiedde, dat hem die zaken met enig gewicht op zijn blinde, ongevoelige

consciëntie gelegd werden, zodanig dat hij daaronder zeer bevreesd geworden zijnde, aan Paulus antwoordde: *voor ditmaal ga henen en als ik gelegener tijd zal hebben bekomen, zo zal ik u tot mij roepen*, Hand. 24:25. Deze man zag door het licht van zijn geweten, waar de heldere stralen van de Goddelijke waarheid enigszins op neervielen, iets van zijn zonden en van zijn ellendige staat, en geraakte toen in enige vreeze van het toekomstige gestrenge oordeel van de almachtige God. Hij wist, dat hij veranderd en bekeerd moest worden, en dat hij een rechtvaardiger en matiger leven behoorde te leiden, dan hij tot hiertoe had geleefd. Maar hij dacht, dat het nog tijds genoeg was, om daar met ernst overleg op te maken, en daarom stelde hij dat grote werk uit tot een bekwamer gelegenheid, welke hij toch denkelijk nimmer gevonden heeft. En zie, hierin lag zijn grote misslag, dat hij aan die eerste bewegingen van overtuiging geen plaats wilde geven, maar dat hij die veeleer aan een zijde stelde, en die goede opwekkingen (gelijk het ordinair pleegt te gaan in zulke wegen), weldra weer kwam te verliezen, en toen op de predikatie van Paulus naderhand niet meer dacht. Ook in dezen dodelijke strik worden nu nog vele mensen ellendig van de satan gevangen gevoerd, die, als zij soms eens een ernstige Predikatie van de bekering, van zonde, vloek, dood, hel of laatste oordeel komen te horen, dan ook wel met Felix daaronder zeer bevreesd worden, dat hun het hart schudt en beeft, en dat hun consciëntie die met zovele schulden beladen is, enigszins nu ontwaakt, en hun dan aankondigt, dat het met hen in de ure des doods en in de eeuwigheid heel kwalijk zal aflopen. Maar terstond komt dan de satan, en steekt hen deze riem onder het hart, dat er nu geen gelegenheid is, om een ernstig beraad op deze dingen te nemen, maar dat zij er naderhand beter op letten, en er voortaan meer werk van maken zullen, dan zij voorheen gedaan hebben. En zo schuiven zij het dan ook op een ongelukkig uitstel, en op een bekwamer gelegenheid. Maar helaas, het duurt niet lang, of hun vrees en ontroering houden weer op, en verdwijnen als een rook, en daarmee is het dan weldra allemaal gedaan. Wil men hun die, voorgaande dingen in de gedachten brengen, dan zal men bevinden, dat zij liever van wat anders spreken zullen. En indien zij somtijds bij zichzelf nog niet ten enenmale gerust zijn, zo zullen zij ook niet grotelijks ongerust zijn, maar zij zullen hun uitstel nemen voor en na, en zij plegen dan ook doorgaans veel te spreken van de beletselen, die hun in de weg staan, dat zij zo niet kunnen, als zij wel gaarne zouden willen. En dat moet men dan ook zo geloven. In het kort, het loopt bij zulk slag van mensen altijd uit op het toekomstige en op een gelegener tijd. En dit zullen zij dan zolang gaande houden, totdat zij een ieder genoeg doen zien, dat er geen reden is, om iets meer van hen te verwachten. Voorzeker, wij hebben ook geen reden om te twifelen, dat er niet reeds al menig nu voor eeuwig in de hel zou liggen, die met grote voornemens van bekering in hun leven bezwangerd hebben gegaan, en van welke dan eindelijk ook gezegd moest worden: *Zij waren bevrucht, zij hadden de smarten; maar zij hebben niets dan wind gebaard*, Jes. 26:18.

7. **Er is een Ezaus-bekering.** Ezaus was een zeer onwaardig mens, en een slaaf van de laagste begeerlijkheden. Hij bezat het voorrecht der eerstgeboorte, hetwelk toenmaals en naderhand onder de Wet zeer aanzienlijk was. Maar, zegt de Apostel, dat niemand zij een onheilige, gelijk Ezaus, die voor een spijs het recht van zijn eerstgeboorte weggaf, Hebr. 12:16. Een schotel spijs was waardiger in zijn ogen dan zijn aanzienlijke staat, met al haar heilige voorrechten. Want Jakob gaf Ezaus brood, en het linzenkooksel, en hij at en dronk: (toen haalde de man zijn hart op), en hij stond op, en ging henen, also verachtte Ezaus de eerstgeboorte, Gen. 25:34. Deze was zijn snode en schandelijke euveldaad. Maar hij kreeg weldra berouw van zijn onbezonnenheid, wanneer hij nu verstond, dat zijns vaders zegen gevallen was op het hoofd van zijn mindere broeder. *Want gij weet*, zegt de Apostel verder, *dat hij daarna de zegeningen willende beërven, verworpen werd. Want hij vond geen plaats des berouws, hoewel hij dezelve met tranen zocht*, Hebr. 12:17. Deze ongelukkige hief zijn stem op, en weende aan het bed van zijn vader; en hij smeekte toen zeer lafhartig: *Hebt gij maar dezen enen zegen mijn vader? Zegen mij, ook mij, mijn vader*, Gen. 27:38. Wat was dit toch voor een berouw? Voorwaar niet om de snode zonde en dwaasheid, welke hij gepleegd had, maar om de schande en hartzeer over het tijdelijke verlies, dat hij nu moest lijden, en om de onverdraaglijke

spijt, dat zijn jonge broeder hem werd voorgetrokken. Hij bad God niet om vergeving van zijn zonden, maar hij smeekte alleenlijk zijn vader om een brok van een aardse zegen. Daar was het hem slechts om te doen, en daar liep al zijn berouw en boete op uit. Hoe velen van dat slag van Ezaus-kinderen worden er niet nog heden in het Christendom gevonden? Mensen, die door hun onbezonnenheid en vleselijke wellust lichtelijk gevallen zijn in enige schandelijke zonde, waardoor hun goede naam en achting, en tijdelijk voordeel in de wereld een aanmerkelijke afbreuk komen te lijden. Zodra zij nu ten dele of in 't geheel van hun vleselijke lust verzadigd zijn, en als hun consciëntie nu ook heeft aangevangen te kloppen en te woelen, dan storten zij ook weldra in een Ezaus-berouw. Dan beklagen zij zich zeer de zonde en de dwaasheid, welke zij begaan hebben. En hoe meer zij gewaar worden, dat de schande en het nadeel hun daarvan nu thuis komen, hoe meer hun berouw dan ook zal ontsteken. Dan bidden, en wenen, en lamenteren zij ook met Ezaü, en zijn zeer woelende en onrustig. Er is dan geen einde aan klagen en praktiseren, hoe zij hun zaken toch weer best herstellen zullen. Indien deze ongelukkige mensen nu, gelijk men niet zelden ziet, op de Godsdienst en op het geestelijke komen te vallen, dan wordt er veel werk overhoop gehaald om vroom te worden, of om er de naam van te bekomen. Maar men zal zich niet licht bedriegen, als men het met al zulke mensen maar eens voor vast houdt, dat zij alles, wat zij nu in 't werk stellen, meer doen, om hun verloren achting onder de mensen weer te vinden, om hun geleden schade op de beste wijze te herstellen, en soms ook om van de hel bevrijd te zijn dan wel om Gods gunst en genade deelachtig, en om deugdelijk bekeerd te worden. Al wie met hen te doen moet hebben, en die het dan meest zoekt aan te leggen op die laatste dingen, die zal wel genoeg bemerken, indien hij maar niet al te blind is, dat de schoen hen daar niet wringt. En ook is het waarachtig, dat er van der zodanig berouw maar heel zelden iets goeds zal komen.

8. **Er is al verder een Farao's-bekering.** Farao, de Egyptische Koning, stelde zich in 't eerst zeer trots aan tegen de Heere, en weigerde Zijn gebod te gehoorzamen, om het Israëlitische volk uit zijn land te laten trekken. Maar als deze hem en zijn gehele Koninkrijk deswege bezocht met harde straffen en oordelen, werd hij gedwee en buigzaam, en scheen naar Gods gezanten nu beter te willen horen, en deed goede beloften, verzoekende alleenlijk, dat zij God ernstig wilden bidden, dat de plagen mochten ophouden. Maar zodra als zulks nu ook geschiedde, en als God aan Farao weer enige ruimte gaf, hield zijn bekering ook aanstands op, en hij stond weer stijf op zijn stuk, en was niet anders te spreken dan voorheen. Alzo deed hij keer op keer, totdat die handel ten laatste hem en zijn volk hun verderf en ondergang moest kosten, Exod. Hoofdstuk 5-12. Zodanig was het einde van Farao's bekering. En eveneens stond het ook geschapen met de bekering van twee andere koningen, Saul en Achab. Wanneer de eerste gezondigd had, en Gods oordelen hem bedreigd werden, of ook al reeds zwaar op hem lagen, dan werd hij haast boetvaardig en vernederde zich voor de Heere, en beloofde goede beterschap. Ziet 1 Sam. 15 en elders. Maar als de roede van Sauls rug nu weer was weggenomen, en als hij Gods gestrengte bedreigingen ook vergeten had, dan was hij weldra weer de oude knecht, en maakte het zelfs nog erger dan tevoren. Van dat fatsoen was ook Achabs bekering, 1 Kon. 21:27-29. De straf der zonde, welke hem bedreigd werd, werkte daar veel meer toe, dan wel de schuld der zonde. Ten allen tijde plachten zulke gedwongen bekeringen onder de mensen plaats te hebben, die schielijk opkomen in een storm, en ook snel weer ophouden in de stilte. God bezoekt de onbevreesde zondaren dikwijls in dit leven met zwaar kruis en tegenspoed, en sluit hen, die boven het vermogen van mindere bestraffingen zijn opgestegen, en die nergens naar luisteren willen, dan wel eens in zulke benauwde banden der ellende, dat het schijnt, alsof Hij hen zou vernielen. Hij werpt sommigen op een dodelijk of gevaarlijk ziekbed, en straft hen dan met vele smarten op hun leger. Of Hij doet op andere wijzen Zijn hand zeer zwaar op hen rusten, en doet hen, die de ernstige vermaningen en allergemoedelijkste waarschuwingen van Zijn dienaren lange tijd in de wind geslagen hebben, Zijn grimmige toorn eerlang scherp gevoelen. En zie, dan krommen zij zich snel neer, en leggen hun trotsheid en ijdele inbeelding af. Dan hoort men deze ongevoelige mensen hun zonden belijden en

bitter schreien en klagen. De dood, de hel, Gods toorn en bange oordelen kunnen dan soms bij hen zonderlinge uitwerkselen voortbrengen van boete en bekering, waar vele toezieners ook al ver mee heen zullen lopen, want het regent bij die verse boetvaardigen bijkans anders niet, dan schoon water van goede toezeggingen en beloften, die zij willen, dat men zo zal aannemen. Belieft God hen, voor deze ene keer, slechts genadiglijk te helpen en te verlossen, en Zijn toorn en de bezoeken weer van hen af nemen, o, dan moet men er niet aan twifelen, of zij zullen dan zekerlijk heel anders gaan leven, en het er ernstig op aanleggen, om recht vrome mensen te worden, en zo niet meer te zondigen, dan zij gedaan hebben. Zó mak en gedwee kan God de mensen maken, al waren het ook zelfs de halsstarrigste en hoogmoedigste zondaars, wanneer Hij hen slechts wil aanraken met Zijn almachtige hand. Maar helaas, hun zondige aard wordt door dit alles geenszins veranderd, alzo min als die van een wolf of leeuw, welke aan ijzeren ketenen gelegd en nauw gesloten worden. Zodra komen deze dieren niet weer los in het woud, of zij zijn leeuwen en Wolven gelijk voorheen. Men kan doorgaans zeer weinig staat maken op die soort van bekeringen, welke de mensen alleen aankomt op de bange pijnbank van Gods drukkende oordelen. Wel is waar, dat de Heere al zulke scherpe middelen ook wel placht te gebruiken, om de ongevoelige consciënties van de hardslapende zondaren te doen ontwaken, en dezelve in Zijn heilige weg dan placht te zegenen. Maar alwaar zulks geschiedt, daar zullen Gods oordelen de mensen dan altijd leiden tot hun zonden, en dan zal hun schuld hen ten laatste zwaarder wegen dan hun kruis. Wanneer men zoiets komt te bemerken dan is er grond om hoop te scheppen, dat er door de Goddelijke genade wel iets goeds van komen mocht. Doch de voorzichtigheid zal altijd vereisen, dat men er niet al te schielijk de handen oplegt, maar dat men het werk liever op de duur wat blijft bezien, hoe het er toch mee zal aflopen, als er eens weer uiterlijk een voorspoediger bedeling over hen gebracht zal worden, of zij dan ook nog ernstig zullen blijven arbeiden, om het werk van hun aangevangen bekering verder voort te zetten.

9. **Ook is er een Kains-bekering.** Kain was een man, die de uiterlijke plichten van de godsdienst niet verzuimde, maar die te samen, met zijn broeder Abel, de Heere offerde, Gen. 4:3. Dan, hij verborg onder dit schone kleed van Religie een zeer ontaard, wrevelmoedig en gruwelijk hart, dat tot alle boze stukken bekwaam was, en hem eindelijk tot die hoogte van onnatuurlijke goddeloosheid vervoerde, dat hij niet kon rusten, voordat hij zijn handen had gewassen in het onnozele bloed van zijn rechtvaardige broeder. Want om wat oorzaak sloeg hij hem dood? Anders dan omdat zijn werken boos waren, en van zijn broeder rechtvaardig, 1 Joh. 3:12. Maar toen hij dit heilloze gruwelstuk had bedreven, sluimerde zijn verderf ook niet. Zijn dichtgeschroeid en ongevoelig geweten werd door Gods rechtvaardig oordeel snel genoeg opgewekt, en vloog hem zo geweldig in het aangezicht, dat hij van de naaste angst en benauwdheid, voor 's Heeren verschrikkelijke toorn, niet wist, waar hij kruipen of zich versteken zou. De wijde wereld viel hem nu veel te nauw, aangezien hij overal een hel van onrust, van wroeging en van schrik en kwelling omdroeg binnen in zijn gemoed. Waar hij zich ook heen wendde, het lauwwergoten bloed van zijn onnozele broeder stroomde en rookte overal tegen hem, en hield niet op van wrake over hem te roepen. Toen sloeg zijn berouw geheel over naar de rampzalige wanhoop, en hij riep uit: *Mijn misdaad is groter, dan dat zij vergeven worde*, Gen. 4:13. De duisternis en het ongelooft overweldigden zijn gemoed zodanig door de werking van de satan, dat hij van alle hoop van vergiffenis aan Gods zijde nu geheel afzag, en dat hij zich enkel vertroostte met zijn deel in de wereld, en met een uitstel van straf. En voor de rest deed hij geen bijzondere moeite, om Gods genade voor zich te verwerven, of om zich oprecht te bekeren, het daarvoor houdende, dat de deur voor beide hem voor altijd gesloten was. En hoe deze wanhopige het toen verder stelde met zijn Godsdienst, daar lezen wij niets bijzonders van, dan alleen, dat hij zelf tot God zei: *Ik zal voor Uw aangezicht verborgen zijn*; en dat er dan aanstonds op volgt: *En Kain ging uit van het aangezicht des Heeren*, vers. 14, 16. Hetwelk men van onze kanttekenaar kan verstaan van Kains uitbanning uit Gods gunst en genade, mitsgaders van het aangezicht of gezelschap van Zijn Gemeente. Ongelukkige uitgang, terwijl hij hier nog leefde!

En nog slimmer liep het af met zijn rampzaligen metgezel Judas, de verrader, wiens wanhopig berouw en verschrikkelijk lot men beschreven vindt, Matth. 27:3-5; Hand. 1:18. Voorwaar, dit is het allerdroevigste slag van bekering, dat er in het Christendom bekend is. Een Kaïns-berouw en een Judas-berouw is een recht duivels berouw, waar ook de hel vol van is. Wie daar eenmaal vlak in neerstort, die is dan gewis een verloren schepsel. En niet zelden komt dit dodelijk verderf de voornaamste huichelaren over, die hun werk daarvan gemaakt hebben, om lange en veel tegen het licht te zondigen, en de duisternis tot hun toevlucht te stellen. De nare wanhoop is veelszins het droevig lot van de doorslependste geveinsden. Zij, die zich de hemel vast ingebeeld hebben, zien somtijds de hel al wijd voor hun ogen geopend, eer zij er nog in neerstorten. En wie toch is machtig om een recht denkbeeld te maken van de bange weeën en benauwdheden, en van de ijselijke wroegingen en verschrikkingen, welke deze rampzalige mensen nacht en dag in hun boezem dragen, en die hen ook de verworping zouden doen verkiezen voor het leven, de dood meer dan hun beenderen? Job 7:15. Zij mogen groot berouw hebben en zij mogen sterk woelen om zich te bekeren, dan, helaas! Het gaat hen even als de vissen in het net, die, hoe meer zij woelen en het heen en weer wentelen, hoe zij zich al vaster verwarren, totdat zij tot der dood gevangen en gegrepen worden. Ach, dat vele mensen toch eens leerden beven voor de gruwel der geveinsdheid, die zulke dodelijke uitgangen heeft! Al wie beide de zonde en de Godzaligheid wil te samen voegen, die doet eveneens als die zichzelf een koord bereidt, om er zich aan te verworgen. O, mens, laat dan liever de zonde rusten, of laat anders de Godzaligheid rusten, als gij toch een van beide maar alleen voor u begeert, en wees toch zo onbezonnen en doldriftig niet, van met de hoge almachtige God en met het allerheiligst Christendom de spot te steken, opdat uwe banden niet vaster gemaakt worden en opdat gij het met uwe listige huichelaars-rol niet daarheen werkt, dat ook een verschrikkelijk Kaïns- of Judas-berouw op het einde het deel van uw beker zij. Spiegelt u toch aan zo vele ongelukkigen, die, om deze onzalige handel, de dag van hun geboorte wel duizendmaal vervloekt hebben.

10. **Er is eindelijk ook een dwaze maagden-bekering.** De dwaze maagden schenen in het oog van de blinde wereld een goed slag van Christenen te zijn, want zij hadden allemaal ook brandende lampen van een schone kennis en belijdenis, van naarstige religie-oefening en van een stichtelijk leven naar buiten, waarmee zij anderen konden voorlichten en hun de weg aanwijzen. Ook waren zij de Godzaligheid toegedaan, en onderhielden een gemeenzame verkering met de wijze maagden, men zag ze gedurig bijeen en te samen wandelen. En toch in de grond waren zij geheel geveinsd en genadeloos, naardien zij geen zorg droegen om de vaten van hun harten intijds van genade-olie van de Geest te voorzien. Dit hoogwichtige werk verzuimden zij, immers zij wendden daar geen behoorlijke ernst toe aan. Zij stelden zulks al uit, en lieten het lopen van de ene dag in de andere, houdende het zo gaande met hun brandende lampen, weinig bedenkende dat die haast uitgebrand zouden zijn. Ondertussen kwam de nare donkere nacht, als wanneer de tijd verlopen was om olie te gaan kopen. En eindelijk ter middernacht kwam ook de Bruidegom zelf, en opende de deur der bruiloftszaal, en riep ze allemaal, die gereed waren, om met Hem in te gaan tot de bruiloft. Terstond hadden toen de wijze maagden haar lampen bereid met de olie, welke zij droegen in haar vaten. Maar de dwaze maagden werden nu eindelijk haar gebrek te laat gewaar, en dat haar olie verteerd was, en zij geen andere bij de hand gereed hadden. Toen ging het snel bij haar aan een kermen en smeken, dat toch de wijze maagden haar iets van haar olie wilden mededelen: *Geef ons, zeiden zij, van uwe olie, want onze lampen gaan uit. De Bruidegom is daar en Hij roept ons, en wij hebben geen helder brandende lampen om Hem tegemoet te gaan, ach, helpt ons toch nu en staat ons bij, enz.* Maar haar dwaas smeken was al te vergeefs, de wijze maagden konden haar niet helpen. Die konden zich nu ook niet langer met haar ophouden, zij hadden al reeds genoeg met haar gehandeld, het was nu tijd om zich te haasten, dat zij mochten ingaan in de bruilofstzaal. En zie, zodra waren zij daar niet binnen getreden, of de deur werd aanstonds gesloten, en de dwaze maagden bleven daar buiten. En hoe naar zij toen ook riepen: *Heere, Heere, doe ons open!* Het mocht haar toch niets baten, want de tijd om in te gaan was nu voorbij, en zij ontvingen van de Bruidegom geen ander antwoord, dan een: *voorwaar, zeg Ik u, Ik ken u niet.* Hiermee was het

toen gedaan, en niemand van die ongelukkige dwaze maagden heeft ooit de deur voor zich geopend gekregen, maar zij moesten allen zonder onderscheid, buiten blijven bij de honden en bij al dat gruwelijke en onheilge volk, dat achter elkander opgenoemd wordt, Openb. 22:15. Ziet deze treurige gelijkenis, Matth. 25:1-12. Gave de ontfermende God, dat onze eeuw niet zeer vruchtbaar gevonden werd van zulke dwaze maagden! O, wat al uitwendige christenbelijders ziet men niet mee trekken op dat rampzalige voetspoor! Hoe is onze geesteloze kerk met dat slag van dwaze mensen niet jammerlijk vervuld! De Heere bestuurt het veeltijds op een zeer wonderlijke en aanbiddelijke wijze, dat er nauwe verkeringen of inwikkelingen opgericht worden tussen Zijn ware kinderen en tussen de nabijkomende Christenen, die ook in de wereld wandelen met brandende lampen in hun hand, waarmee zij dan ook bij velen voor goede Christenen doorgaan, hoewel zij toch nimmer ernstig bekommerd zijn om de olie des Geestes in de vaten van hun ziel. Wat gaat er dan veeltijds al om tussen die beide soorten, jaren zelfs zo aaneen? Wat al getrouwe raadgevingen en besturingen, vermaningen en waarschuwingen genieten die dwaze maagden in die tijd niet al van de wijze maagden? Zou ook iemand daar een net register van kunnen houden? Dan, het doet dikwijls allemaal geen of weinig vrucht, want zij zijn en blijven *dwaze maagden*. Zij passen meer op het schijnsel van hun lampen, dan op de ledigheid van hun vaten, meer op het licht, dan op de olie, waar het licht vandaan moet komen. Ja, men vindt er somtijds die met hun licht ook al ver boven, dat der wijze maagden uitschijnen, hoewel zij ook zeggen, dat zij nog onbekeerd zijn. Het is een zeer droevige zaak, als het er zo toegaat, en als der mensen dommigheid of schrandereid dan ook genoeg in staat is, om dat werk zo een lange tijd, op deze of gene schoonschijnende voorwendselen, gemakkelijk uit te houden. Want zo gaat de kostelijke genadetijd daarmee snel heen, als een weversspool, Job 7:9. En de ellendige mensen maken toch echter geen haast, om eens waarachtig bekeerd te worden. Ach! hoe menigeen is er op die wijze eindelijk rampzalig gestort in de hel, die dachten in de hemel te komen, en die het schone en heerlijke schijnsel van hun brandende lampen ter middernacht droevig hebben zien uitgaan! Want de Heere laat die handel niet altijd zo zijn voortgang hebben, *maar alles heeft een bestemde tijd, en alle voornemen onder de hemel heeft zijn tijd*, Pred. 3:1. En gelijk als er een tijd is om te leven, also zal er ook eens een tijd komen om te sterven, om voor Gods gericht dan geopenbaard te worden, hoe weinig daar doorgaans ook op mag gedacht worden. En al is het dan juist niet: *Gij dwaas, in deze nacht zal men uw ziel van u afeisen*, Luk. 12:20, omdat die tijd wat kort genomen is, zo mag het dan soms heten, binnen een veertien dagen, dat zal er toch zo niet op aan komen, naardien die tijd ordinair ook nog veel te kort zal vallen voor dat grote werk der bekering, wanneer de mensen dat zovele jaren, ook onder de getrouwste en overvloedigste middelen, die zij plachten te genieten, hebben tegengestaan, en het niet anders ooit gemeend hebben, dan om de wereld en Christus nog te samen, en alsdan Gods arme gezanten ook altijd als leugenaars bij hen hebben moeten te boek staan.

O, ongelukkige zielen, mocht gij nog eens recht bedenken, wat u hier leest! Want wees verzekerd, hoe onwaardig, ja onwaardig u het ook mag zijn, dat hier nog een pen schrijft voor uw eeuwige behoudenis indien het anders de barmhartige God mocht behagen, dat u met de dwaze maagden niet eindelijk achteraan zou komen, als de deur gesloten zal zijn. *Want velen, zeg Ik u, zullen zoeken in te gaan, en zullen niet kunnen*, Luk. 13:24. Helaas! indien het anders niet wezen kan, zo zult gij dan in de eeuwigheid nog eens weten, dat er waarlijk een heilige hand van God geweest is in de wegen, die tot uw zaligheid waren ingericht, en welke gij, in uw droevige zorgeloosheid en in uw dwaze hoogmoed, zo altijd veracht hebt. En wat zal het u dan ook helpen, dat gij hier de wijze maagden, of die gij er voor aangezien hebt, zo hebt willen aanhangen, daar gij toch al veel te wijs geweest zijt in uw eigen ogen, dan dat gij u wilde laten overreden, om eens ernstig te vrezen voor het zielverleidend bedrog van uw arglistig hart, dat immer dodelijk is, meer dan enig ding? Jer. 17:9. Och mens, dit zal dan zo staan voor uw aangezicht, en ook voor het aangezicht des Heeren, bij duizend andere dingen, tot een getuigenis. Zijn almachtige genade doe uw blinde onhandelbare consciëntie intijds nog eens ootmoedig beven voor het Goddelijk licht, dat u heden nog beschijnt,

eer dan, dat uw zilveren koorde ontketend en uwe lamp haast uitgeblust zal worden in zwarte duisternis! Spr. 20:20; Pred. 12:6.

Deze zijn also de heilloze en bedrieglijke schijnbekerings van de satan, waaromtrent de Heilige Geest getrouwelijk gezorgd heeft, dat die wel duidelijk in de Schriftuur zijn aangetekend, tot bakens voor het Christenvolk, opdat misschien niet iemand van hen het scheepje van zijn eeuwige zaligheid op deze blinde klippen ongelukkig zou stranden. Laten dan ook anderen altijd arbeiden met hun zogenaamd Evangelisch licht, om deze heilzame ontdekking voor de ogen van de blinde mensen verborgen te houden, uit vrees, dat die hun somtijds enig nadeel mochten doen, als zij daarvan mochten lezen. Want menigeen vaart er toch nu voor schipper of stuurman op de zee, welke de zon van zijn gewaand licht zo sterk in de ogen schittert, dat zij deze gevaarlijke klippen en banken onder water niet wel vooruit kunnen zien liggen. En het gebeurt niet zelden, dat zij er zelfs met hun bodem reeds op vast zitten, eer zij zulks bemerken, omdat hun hoofd zo sterk bewogen wordt door de dampen en vochtigheden, die hen de zinnen bedwelmen.

Maar al wie in Gods ogen een welgevallen mag vinden, dien zal het dan ook gaan, gelijk het David ging: *En David gedroeg zich voorzichtiglijk in al zijn wegen, en de Heere was met hem, 1 Sam. 18:14.* Men zal deze mens ook vergelijken bij een wijze bouwmeester die, eer hij het huis bouwt, alvorens de kosten wel overreken, en dan een goed fundament legt. Voorzeker, alle degenen, die het werk op een andere wijze beginnen, die zullen het zich dan vroeg of laat eens zeer droevig beklagen.

c. Nu volgen de delen van de waarachtige bekering welke de Heilige Geest door Zijn hemelse genade werkt in de harten van de uitverkoren gelovigen, die verlost en gerechtvaardigd worden in Christus.

Deze zalige bekering bestaat in twee stukken, te weten *in de afsterving van de oude en in de opstanding van de nieuwe mens.*

Op beide deze stukken of delen dient aandachtig gelet te worden, indien wij anders de eigenlijke aard en gelegenheid van de ware bekering, door de Goddelijke genade, enigszins recht verstaan zouden. Alle wederkering of terugkering geschiedt van een plaats, die men verlaat, naar aan andere plaats, waarheen men zich wendt. Eveneens wordt in de geestelijke bekering tot God ook de oude mens der verdorvenheid verlaten en afgelegd, en de nieuwe mens der gerechtigheid in haar plaats omhelsd en aangenomen. De Heilige Geest, werkende in ons de bekering ten leven, door het geloof, trekt ons gemoed dan af van de zonde, dat wij die oprecht afgaan en verlaten, en ontsteekt daartegen in onze zielen een ernstige begeerte tot de gerechtigheid, dat wij die alleenlijk aanhangen en beminnen. *Wie het leven wil liefhebben, die wijke af van het kwade, en doe het goede, 1 Petrus 3:10, 11.* Of anders, *hebt een afkeer van het boze, en hangt het goede aan, Rom. 12:9;* daar hebt u de waarachtige bekering, welke de Heilige Schrift leert, en welke de Heilige Geest werkt.

In de dood en opstanding van Christus liggen beide de grond en het voorschrift van onze bekering. *Hij is deze, Die geen zonde gekend heeft, en welken God nochtans zonde voor ons gemaakt heeft, 2 Kor. 5:21.* Hij stierf voor ons als een zondaar, en Hij stond wederom op als een Rechtvaardige. Hij droeg de schuld van onze zonden tot aan Zijn opstanding. Toen had Hij die geheel verzoend in Zijn dood, en heeft ons ook het leven weer verworven.

Maar hieraan krijgen wij niet eer waarlijk deel voordat wij in de bekering, door de geest des geloofs, de Heere Jezus ingelijfd worden, dat wij met Hem een plant worden in de gelijkmaking Zijns doods en in de gelijkmaking Zijner opstanding, Rom. 6:5. Hieruit leidt de Apostel dan nu onmiddellijk aller gelovigen bekering, als een onafscheidelijk vruchtgevolg af, zeggende: *Dit wetende, dat onze oude mens met Hem gekruisigd is, opdat het lichaam der zonde te niet gedaan worde, opdat wij niet meer de zonde dienen. Want die gestorven is, die is gerechtvaardigd van de zonde. Indien wij nu met Christus gestorven zijn, zo geloven wij, dat wij ook met Hem zullen leven, vers 6-8.*

Zie, zodra als wij eenmaal door het geloof een ware gemeenschap bekomen aan Christus, zullen wij ook de zonde in Hem afsterven, en wij zullen der gerechtigheid nu gaan leven. Wij zullen sterven naar het vlees, en wij zullen ook weer opstaan en leven in de geest. Alzo heilig en krachtig zal dan de werking zijn van Zijn hemelse genade in onze zielen. Christus dood zal de oude mens der verdorvenheid ook in ons doen sterven, en Zijn opstanding zal de nieuwe mens der gerechtigheid in ons opwekken en doen leven, door de Geest. Deze is de grote verborgenheid van de waarachtige bekering. De Apostel zal ons die heilige Evangelieleer nader openen, zeggende: *Dat gij zoudt afleggen, aangaande den vorigen wandeling, den ouden mens, die verdorven wordt door de begeerlijkheden der verleiding, en dat gij zoudt vernieuwd worden in den Geest uws gemoeds. En den nieuwen mens aandoen, die naar God geschapen is in ware rechtvaardigheid en heiligheid*, Ef. 4:22-24. Zie ook Kol. 3:9, 10. Hij benoemt het vleselijke Adamsleven met de naam van *de oude mens*, en het geestelijke leven des geloofs in Christus met de naam van *de nieuwe mens*. Adam en Christus zijn die twee bijzondere mensen, welke ons aldus beschreven worden: *De eerste mens is uit de aarde, aardse; de tweede mens is de Heere uit de hemel*, 1 Kor. 15:47. En die twee mensen hebben de krachtigste en allernauwste invloed op de ware gelovigen, hoewel op een geheel verschillende wijze. *Want hoedanig de aardse is, zodanig zijn ook de aardse; en hoedanig de hemelse is, zodanig zijn ook de hemelsen. En gelijkerwijs wij het beeld des aardse gedragen hebben, alzo zullen wij ook het beeld des hemelsen dragen*, vers 48, 49. In onze oorspronkelijke staat, door de aardse geboorte uit het vlees, staan wij met alle mensen, in de nauwste gemeenschap met de aardse Adam, die tegen God gezondigd heeft in het Paradijs. En dan dragen wij ook Zijn aardse beeld, of Zijn zondige en onheilige natuur, welke geheel ligt onder de vloek der Wet, Gal. 3:10, en door welke de gehele wereld verdoemelijk is voor God, Rom. 3:19. Ja, dood door de misdaden en de zonden, Ef. 2:1. Dit is onze oude mens, welke wij in de bekering gaan verzaken en afleggen. Maar in onze vernieuwde staat door de hemelse wedergeboorte van de Heilige Geest staan wij in de nauwste gemeenschap met de hemelse Christus, die Zelf onze zonden gedragen en verzoend heeft, op het hout, 1 Petrus 2:24. En dan ontvangen wij ook Zijn hemels beeld of heilige en Goddelijke natuur, welke wij nu deelachtig worden, 2 Petrus 1:4, en waardoor wij dan het leven en de zegen, uit genade, van God ontvangen, Hand. 3:25; Ef. 1:3; Joh. 3:36 en 11:25. En dit is dan de nieuwe mens, welke wij ontvangen en aandoen in de zalige bekering. Van de oorsprong dier beide mensen zal de Zaligmaker ons de rechte beschrijving geven, als Hij zegt: *Hetgeen uit vlees geboren is, dat is vlees en hetgeen uit den Geest geboren is, dat is Geest*, Joh. 3:6. Het vlees is de grondslag van de oude mens, en de Geest van de nieuwe mens. De oude mens is enkel vleselijk, en bedenkt de dingen die op de aarde zijn, en de nieuwe mens is enkel geestelijk, en zoekt de dingen die boven zijn, daar Christus is, zittende aan de rechterhand Gods, Kol. 3:1, 2. De een draagt een aardse, de ander een hemelse natuur. De een hangt de satan, de ander hangt God onafscheidelijk aan. Met de ene zijn wij voor eeuwig verdoemd, in Adam, met de andere zijn wij eeuwig zalig, in Christus.

Laten nu alle Pelagiaansgezinden des mensen rampzalige verdorvenheid in Adam, en de ware bevindelijke overtuiging door Gods Geest, dan vrij ontkennen en bestrijden, zo veel zij willen, en laat ook zelfs ons blinde Gereformeerde volk het dat Pelagiaanse dwaalspoor, helaas! nu mede zo ongelukkig trachten uit te werken, het kan niet helpen, want wij weten, beide uit de Wet en het Evangelie, dat even hierin de gehele grondslag ligt van het ene stuk of deel van de waarachtige bekering, en dat zonder dit ene deel van de bekering, het andere ook op geen enkele manier kan bestaan. Want waar geen oude mens, in Adam, door een Goddelijke overtuiging waarlijk eerst gestorven is, aldaar zal ook geen nieuwe mens in Christus, door een Goddelijk geloof immermeer aanvangen te leven of op te staan. Men mag dan ook al veel gewag maken van Christus en van de vernieuwing van de Heilige Geest, maar het zullen slechts blote titels en namen zijn, waar een dadelijk wezen en kracht aan zullen ontbreken. Het zal in de grond nimmer iets anders zijn, dan slechts een bedrieglijke ondersteuning van de oude mens, onder de gedaante van de nieuwe mens, waar zo menig geveinsd Christen mee naar de hel gaat. En alles wat er dan loopt volgens die gewoonte, is maar een

louter misbruik van de heilige waarheid van het Christendom, en een vervloekte schijnbeking. Zulks zal, bij een aandachtige overweging van ieder stuk van de beking, in het bijzonder nog nader blijken.

a. a. De Catechismus handelt hier dan eerst van de afsterving van de oude mens (vraag 89), ons aanwijzende, hoe het zich daarmee toedraagt, en waarin dezelve eigenlijk gelegen is. Waar wij dan op drie dingen wel terdege staat te letten.

1. Op de oude mens zelf.
2. Op zijn afsterving.
3. Op de wijze, hoe die geschiedt.

1. De oude mens is, als wij zo even zagen, het vlees of die verdorven natuur, welke wij allen, zonder onderscheid, van Adam, onze stamvader, geheel overerven, als wiens kinderen wij geworden zijn door de ordinair menselijke geboorte. Het is zijn onheilig beeld, waarmee alle mensen nu ter wereld komen, als kinderen des toorns, Ef. 2:3. Er kan voorwaar niets snoder, gruwelijker of verschrikkelijker bedacht worden, dan dat rampzalige, bedorven Adams-beeld, hetwelk *de oude mens* genoemd wordt, en een rechte woonstede des duivels is. Wanneer de uitverkoren zondaar, in de tijd der minne, ook waarlijk aan zichzelf wordt bekend gemaakt, dat hij zijn oude mens der zonde maar eenmaal recht komt te bezien in het geestelijk licht van des Heeren heiligheid, zie, dan krijgt hij ten eerste zodanige gruwel en innige verfoeiing van zichzelf, als onmogelijk met woorden is uit te drukken. Hij bevindt zich dan een gans onrein en doemwaardig hellewicht te zijn, en een enkele vijandschap tegen God, Rom. 8:7, zijnde ten enenmale gruwelijk en ongehoorzaam, en tot alle goed werk ondeugende, Titus 1:16. Waar zou toch een einde zijn, als wij die oude mens in al haar leden en delen en al haar vruchten en werkingen, nevens de Goddelijke vloek, welke hem onafscheidelijk aanhangt, hier omstandig zouden gaan beschrijven? Dit is ervan te zeggen, dat die rampzalige Adams verdorvenheid wel terecht een mens genoemd wordt, omdat zij de mens zo nauw aanhangt van nature, dat zij als de mens zélf is. En omdat zij ook alleszins gaat en zich uitbreidt over de gehele mens beide over ziel en lichaam, als bezittende het verstand en oordeel, de wil en genegenheden, zinnen en hartstochten, geheugen en consciëntie, ja zonder onderscheid, over alle leden, vermogens, eigenschappen en werkingen van het lichaam, en aldus de mens geheel beheersende en gevangen houdend in de macht des satans, onder de wet der zonde en des doods. Waarom deze dan ook *het lichaam der zonde* genoemd wordt, Rom. 6:6. *Het lichaam der zonde des vleses*, Kol. 2:11. Het lichaam dezes doods, Rom. 7:24. De leden, die op de aarde zijn, Kol. 3:5. Hetwelk alles dient, om ons de uitgebreidheid dezer verdorvenheid te leren over de gehele persoon des mensen, die nu enkel een dienstknecht der zonde is, Joh. 8:34; Rom. 6:17, 20, een dienstknecht der verdorvenheid, 2 Petrus 2:19. 2. Ook wordt die meer bijzonder de oude mens genoemd, niet alleen vanwege ouderdom, als zijnde bijna gelijk met de mens zelf in de wereld ingekomen, Rom. 5:12, - en zijnde daarnaast des mensen oude oorspronkelijke natuur, in welke hij ontvangen en geboren is, Ps. 51:17 - maar ook om haar walgelijke verdorvenheid en lelijkheid aan te wijzen; gelijk toch alle dingen, door haar ouderdom, hun schoonheid en aangenaamheid gaan verliezen, en allengskens nu een afzichtelijkheid bekomen. Maar óók om de naderende dood en ondergang in de ware wedergeborenen te kennen te geven, aangezien toch al wat oud is nu gaat afnemen, en begint te naderen tot zijn einde. Waarom hier dan ook op toegepast mag worden, wat de apostel zegt: *Hoewel onze uitwendige mens verdorven wordt, nochtans de inwendige vernieuwd wordt van dag tot dag*, 1 Kor. 4:16.

2. Deze onzalige oude mens is het nu, welke de ware gelovige in de beking, door de Goddelijke genade, aanvankelijk afleggen, gelijk men een oud versleten kleed, dat niet meer gedragen kan worden, eindelijk aflegt. Immers zo noemt het de Heilige Schrift *een afleggen*, Ef. 4:22, of *een uitdoen*, Kol. 3:3. Dan, hier heet het in de Catechismus *een afsterven, of een overgang van het leven tot de dood*; want al wat sterft, houdt dan op langer te leven. Wij, zal de Apostel daarom zeggen, *die de zonde gestorven zijn, hoe zullen wij nog in dezelve leven?* Rom. 6:1. Waar de dood inkomt, daar eindigt dan het leven. En minder is

de waarachtige bekering geenszins, dan een dadelijke afsterving, van de oude mens der zonde. In de valse bekeringen van de geveinsde gelovigen mag de oude mens voor een tijd zeer ziek en krank liggen in de smarten van een algemene overtuiging, ja, hij mag ook soms wel op het uiterste komen, dat het schijnt, alsof hij nu zo ging sterven. En toch komt hij niet waarlijk in de dood, maar hij valt slechts in een flauwte, van welke hij naderhand allengskens weer bijkomt en hersteld wordt, en dan zijn vorige kracht en gezondheid ook weer aanneemt. Hoewel het ook niet zelden geschiedt, dat de oude mens van de uitgestane krankheid daarna altijd enige aanklevende zwakheid over behoudt, waardoor sommigen van verhinderd worden, dat zij met de frisse kracht nu zo niet meer werken en zondigen kunnen, als zij tevoren plachten, *wanneer de bewegingen der zonde, die door de Wet zijn, zeer geweldig wrochten in hun leden, om de dood vruchten te dragen*, Rom. 7:5. Hoe vele zorgelozen gaan er niet als het ware gezond naar de hel toe, van welke ook gezegd moet worden: *Daar zijn geen banden tot hun dood toe, en hun kracht is fris. Zij zijn niet in de moeite als andere mensen, en worden met andere mensen niet geplaagd*, Ps. 73:4, 5. Terwijl er toch ook zijn, die met een kwijnende geest, onder de angst en druk van algemene overtuigingen, naar de hel gaan, waar zij, helaas, ellendig als in smoren, evenals de kinderen, die in de geboorte blijven steken, zonder voorwaarts of achterwaarts te kunnen, hetwelk voorwaar een bang leven is. Echter, wat de oude mens des vleses ook mocht overkomen, het is allemaal niets, als dezelve door de Goddelijke kracht van de Geest niet waarlijk sterft, en eens eenmaal recht met Christus in de dood neervalt. Laat ons hier wel acht op nemen, als op een zaak van de hoogste aangelegenheid. Want velen, dezelve niet behoorlijk overwegende, zijn lichtelijk verward geraakt in de strik van de duivel, waar zij nimmermeer uit gered werden. De Heilige Schrift spreekt van een waarachtig sterven van de oude mens in de bekering. Ziet Rom. 6:8 en 7:9; Gal. 2:19; Kol. 3:3. Van haar doding, Rom. 7:4 en 8:13; 2 Kor. 4:10; Kol. 3:5 en van haar kruisiging, Rom. 6:6; Gal. 2:20 en 5:24. En dit geschiedt niet zonder reden. Want aldus worden wij dan geleerd, dat in die afsterving van de oude mens drie dingen plaats hebben, als voorname en wezenlijke eigenschappen, waaraan dezelve van alle ware gelovigen bevindelijk zal kunnen gekend worden.

1. *Dat de oude mens der verdorvenheid zijn leven en kracht van stonden aan gaat verliezen* in de bekering, zodra de Goddelijke genade nu in ons eenmaal de overhand neemt, in zover die dan geen volstrekt heersend leven meer kan behouden over onze zielen, maar slechts een gestorven en gebroken leven, om het aldus te noemen. De krachtdadige bekering van de Geest doodt terstond de oude mens in haar grond en wortel, verbrekende binnen in onze harten de zondige Adams-natuur, dat die nooit als voorheen weer kan opgericht worden. Het vlees wordt dan ter neer geveld met een dodelijke slag of wond, waarvan hetzelfde nimmer genezen zal kunnen worden, aangezien hier nu ook een nieuwe mens des Geestes in het hart opstaat, die altijd strijd zal voeren tegen het overgebleven leven des vleses. Gelijk als de Zone Gods de satan nu al reeds de kop vermorzeld, en hem door de dood te niet gedaan heeft, Gen. 3:15; Hebr. 2:14, zo verbreekt Hij ook alreeds in zijn gelovigen de werken des duivels, als Hij hen gaat bekeren, 1 Joh. 3:8, en doet dan het lichaam der zonde ook in hen te niet, opdat zij niet meer de zonde dienen, Rom. 6:6. De gehele kracht en wezenlijkheid van 's mensen bekering hangt dan gewis aan de dood van de oude mens. Want als maar alleen de wond, welke hij ontvangt in de bekering, niet waarlijk dodelijk is, dan zal het op een listig bedrog van de satan eindelijk uitlopen. Het zal dan slechts een gepleisterd graf zijn van een ijdele schijnbekering, waar alle geveinsden in begraven liggen, die hun eigen leven altijd blijven beminnen, en het leven des Geestes, in Christus Jezus, altijd haten.
2. Ook wijst deze afsterving ons *het smartelijke gevoelen van het vlees aan*, waarmee de oude mens in de ware bekering wordt gedood en ten onder gebracht. Voorwaar, de mensen mogen zich, in hun blindheid, ook al zeer vermaken met aangename dromen en schaduwbeelden van een zachte en liefelijke Evangelische bekering, zonder enige bange weeën of benauwdheden van een wettische overtuiging, en zij mogen daar het voorbeeld van een Zacheüs en die van anderen, van welker overtuigingen de Heilige Schrift zo geen bijzondere melding heeft gemaakt, ook al zeer dwaas toe

misbruiken, maar zij zullen het aan de ware bekeerde en wedergeboren Christenen zo licht niet kunnen wijsmaken, dat het doden en kruisigen van de oude mens zo geheel aangenaam en zoetvoerig in zijn werk gaat. Het sterven valt altijd bang en benauwd voor het vlees, wat men ons ook anders daarvan mocht willen zeggen, bijzonder als het niet geschiedt op een zacht veren bed, maar op een hard kruis. Die drieduizend bekeerden op de Pinksterdag hadden het zo gemakkelijk niet, toen hun oude mens moest sterven, zij gaven wel een benauwde schreeuw, wanneer zij met verslagen harten uitriepen: Wat zullen wij doen, mannen broeders? Hand. 2:37. En David heeft het ook zo gemakkelijk niet gehad, als God eens de benen verbrijzelde van zijn oude mens, die zo zwaarlijk gezondigd had, Ps. 51:10. En niet een enig oprecht bekeerd mens zal lichtelijk zeggen, dat de kruisiging van de oude mens, hoe zeer Evangelisch die ook mocht geschieden, zo gemakkelijk toegaat voor het zondige vlees. Een flauwte of bezwijming mag de mens somtijds overkomen, zonder grote pijn of bezwaar, omdat die hem snel buiten zijn verstand en gevoel van zinnen neerstort in allerlei bedwelmingen, maar met de dood zal het altijd nog wat anders zijn. Al wie zijn zonde zo heel licht heeft kunnen afsterven, als sommige mensen daarvan spreken, die mag wel zorgvuldig toezien, dat hij van de satan niet heel lelijk bedrogen wordt. De oude mens mag somtijds wel gevallen zijn in een diepe slaap, dat hij evenwel nog niet gestorven is, en op een slapende wolf of leeuw moet men niet te veel vertrouwen.

3. Eindelijk dient die afsterving ook, om ons te leren, *dat de dood van de oude mens er langzaam aantoe gaat*, en dat dezelve niet zo aanstonds geheel sterft op ene keer. Want wie zal niet willen geloven, dat de oude mens in de Apostel Paulus waarlijk gestorven was, als hij hem hoort zeggen: *Ik ben door de wet der wet gestorven, opdat ik Gode leven zoude. Ik ben met Christus gekruist, en ik leef*, Gal. 2:19, 20. En toch horen wij hem ook getuigen, bij zijn roem, welke hij had in Christus Jezus, zijn Heere, *dat hij alle dagen stierf*, 1 Kor. 15:31. Hetgeen niet slechts te verstaan is van zijn uitwendige verdrukkingen en gedurige doodsgerevaren, waarin hij moest leven, maar ook van de doding des Heeren Jezus, welke hij, naast alle ware gelovigen, altijd in het lichaam moest omdragen, als een aanhoudend werk der geloofsheiligmaking, 2 Kor. 4:10. Zo plachten degenen, die gekruist werden, ook niet aanstonds, maar langzaam en met aanhoudende zware pijnen te sterven. In de bekering wordt dan wel de grondslag gelegd van de dood van de oude mens, en aldaar verkrijgt haar afsterving haar waarachtig beginsel, maar dan blijft er echter altijd nog een leven van het vlees der zonde over, dat niet dan allengskens zal sterven, door middel van een langzame verbreking van een aanhoudende strijd des Geestes, die duurt tot de volkomen afsterving der zonde toe. En dit is het moeilijke werk des christendoms, hetwelk Gods kinderen wel zo bang valt, dat, indien zij alleen in dit leven op Christus waren hopende, zij dan zeker de ellendigsten zouden zijn van alle mensen, 1 Kor. 15:19. *Want zij die leven, worden altijd in de dood overgegeven, om Jezus wil, opdat het leven van Jezus in hun sterfelijk vlees zou geopenbaard worden*, 2 Kor. 5:11. Eveneens als degenen, die daar zijn neergeworpen op een smartelijk ziek- of krankbed, dagelijks als sterven en van tijd tot tijd in krachten afnemen en minder worden, totdat eindelijk de dood zelf een einde komt maken aan al hun droevige smarten, alsoo gaat het ook toe met de afsterving van de oude mens in de ware gelovigen. Aan welke bange ellenden en ziekten en krankheden der zonde gaan zij niet dagelijks jammerlijk kwijnen, en roepen al zuchtende uit met de Apostel: *"Ik, ellendig mens! Wie zal mij verlossen uit het lichaam dezès doods?"* Rom. 7:24.

De tijdgelovigen, die daar somtijds naar gebonden zitten met de banden der ellende, mogen dan schijnen, alsof zij waarlijk ook alsoo gingen in al zulke doding des vleses, maar het is zozeer de zonde niet, als wel het drukkend kruis van de zonde, hetwelk hen zo lastig valt. Als slechts hun *oude mens* gerust moge leven in vrede, dan zouden zij over hem zo niet klagen, maar nu klagen zij zeer, omdat zijn leven hun zo onrustig en moeilijk valt. Voorwaar, dit is de ware afsterving van de oude mens niet, wanneer men zijn leven nog zo sterk bemint. Deze zaak zal nader aan ons blijken, als wij ten laatste ook in overweging nemen:

3. Hoe het zich in de bekering met die afsterving van de oude mens eigenlijk toedraagt. De Catechismus beschrijft ons dezelve, *als zijnde een hartelijk leedwezen, dat wij God door onze zonden vertoornd hebben, en dezelve hoe langer hoe meer haten en vlieden*. Het is de Heilige Geest, die in de harten van de ware uitverkorenen, als hun zalig bekerings-uur daar is, deze Goddelijke en hemelse genade op een zeer krachtige wijze dan gaat werken, door de ingestelde middelen. Zij liggen dan geheel dood en ongevoelig in het leven van de zonde, en zij kennen hun zonden niet, omdat zij de hoge en heilige God niet kennen, tegen Wiens geduchte Majesteit zij de zonden begaan hebben, en Wiens schrikkelijke vloek en toorn op hen rusten. Wat zij dan van hun zonden ook al mogen denken, bevatten, spreken en belijden, dat alles is maar blind en vleselijk, en laat hen altijd steken in de Farizeese waan van eigengerechtigheid, welken zij niet eer afleggen, voordat zij geestelijk overtuigd, en in de ware boete ingeleid worden. Ja, hoe zeer zij in die dodelijke waan ook al soms geschud en beroerd mogen worden door de algemene overtuigingen van de Geest, zulks mag toch in het minst niet helpen, om hen van alle ijdele steunsels van eigengerechtigheid geheel te ontbloten. Waarlijk, het is niet wel te zeggen, hoe eeuwig onmachtig de mens is van zichzelf, om als een verloren en radeloos zondaar in Adam, eenmaal geheel neer te bukken met zijn gemoed onder die Goddelijke sententie des doods, welke al terstond in het Paradijs over de zone werd uitgesproken. Hij werkt al, om te blijven leven, en om zijn eigen leven vast te houden, al zou hij dan ten laatste ook nog weer een nieuwe Evangelische eigengerechtigheid gaan smeden van zijn geloof, van zijn begeerte naar Christus, en van zijn zuchten, tranen en diergelijke om de hoop van zijn zaligheid onder een deel plichten en godsdienstplegingen daar dan zo hemelijk op neer te zetten. En toch is het allemaal inderdaad anders niet, dan het eigen leven van de oude mens, of van de verdorven Adams-natuur, welke niet waarlijk gekruist en gedood, maar slechts een weinig aan de grond geschud en bewogen is, en die dan snel weer wordt gerustgesteld met een Evangelisch tijdgeloof, en met de schijngeestelijke vruchten, die aan deze half vermolmd boom nog welig genoeg wassen. En zie, dit wil men dan nu zo voor een ware afsterving van de oude mens doen doorgaan. Maar geheel anders ligt het werk met de ware bekeerde gelovigen, die door de Goddelijke genade eenmaal recht in Christus komen. Deze worden eerst zalig geleid in de geestelijke dood van het eigenzelve, of van *de oude mens*, om waarlijk vatbaar te zijn voor het leven van Christus, door Zijn Geest. En dit geschiedt door die middelen, welke hier worden aangewezen.

Ten eerste, door het ontvangen van een hartelijk leedwezen in het binnenste van hun zielen, dat zij God door hun zonden vertoornd hebben.

Er is tevoren van ons in het Tweede Hoofdstuk zo wij achten, van de leer van de overtuiging zelf genoeg gehandeld. Hier komt bijzonder in aanmerking, hoe de ware Christen-overtuiging altijd een dadelijk of hartelijk leedwezen met zich voert, dat wij God door onze zonden vertoornd hebben. In een algemene overtuiging ziet de mens meest op zich zelf, en beklagt zich over het droeve onheil, hetwelk de zonde hem veroorzaakt heeft, zonder zich bijzonder te bekommeren over de God-onterendheid van de zonde, en dat hij door dezelve de Heere zijn God zoo zwaar beledigd en vertoornd heeft. Zulks is maar alleen eigen aan de zaligmakende overtuiging, welke de Heilige Geest werkt in de harten van de ware uitverkoren gelovigen. Daar hebben de arme verslagen zielen dan zeer te doen met de gekwetste en vertoornde Goddelijke Majesteit en met de gruwelijke schuld van de zonde, die tegen dezelve bedreven is, en die de eeuwige dood en verdoemenis waardig is. Hieruit ontstaat dan een hartelijk leedwezen in het gemoed van de oprechte boetvaardigen, dat zij door hun zonden God alzo vertoornd hebben. Dit weegt bij hen het zwaarst van allen, dat zij tegen de Heere, de allerhoogste God, gezondigd hebben en dat Hij hun nu in een vijand verkeerd is, Die met het uitgetogen zwaard van Zijn wrekende Goddelijke gerechtigheid tegen hen moet strijden. Jes. 63:10. Zij roepen hier ook uit: *"Wij liggen in onze schaamte, en onze schande overdekt ons, want wij hebben tegen den Heere onzen God gezondigd,"* Jer. 3:25. En met David: *"Tegen U alleen heb ik gezondigd, en gedaan, wat kwaad was in Uwe ogen, omdat Gij rechtvaardig zijt in Uw spreken, en rein in Uw richten,"* Ps. 51:6.

Voorwaar de ondragelijke last van de zonde wordt van de arme zondaren eerst recht gevoeld, als er Gods toorn bij komt! Alles zou een waar boetvaardig zondaar nog beginnen licht te achten, indien maar de Heere God niet op hem vergramd en vertoornd mocht zijn vanwege zijn zonden. Maar wanneer hij eenmaal levendig bemerkt, dat die beledigde Majesteit zulke verslindende vlammen van gestrenge wraak tegen hen moet uitwerpen, als hem geheel verteren zouden, is het hem niet mogelijk zulks te verdragen, zonder een Borg, Die met Zijn heilig kruisbloed die Goddelijke wraak geheel uitblust, en dezelve in enkel genade verandert. Wie toch die het nooit zelf ondervonden heeft, zal in staat zijn, om die allersmartelijkste droefheid en dat zieldrukkend leedwezen enigszins recht te bevatten, welke Gods enkele ongenade de mens veroorzaakt, die waarlijk gewond en verbroken is, door de kracht van de Geest, over de schuld van zijn zonde? Als men zijn waardste en dierbaarste vader, of man, of broeder, of vriend, door zijn kwaad gedrag eens zodanig vertoornd had, dat men voor hun wraak en vijandschap moest vrezen, hoe smartelijk zou zulks niet vallen voor een teer gemoed, dat nu tot inkeer was gekomen? Hoe zou het immers niet duizendmaal wensen, dat zulks nooit mocht voorgevallen zijn, maar dat de misdaad geheel mocht kunnen uitgewist worden? Indien het ongenoegen van een nietig mens ons zo zwaar kan vallen, voorwaar, wat zal het dan niet zijn, als wij het rechtvaardig ongenoegen van een heilige en almachtige God op onze zielen zullen moeten dragen, vanwege onze zonden? Indien ergens, moet hier voornamelijk de grond gelegd worden van de ware doding van de oude mens. Want wat ook gedragen mocht kunnen worden, Gods toorn kan niet gedragen worden, als er maar eenmaal een heilig en levendig gevoelen is ontstaan in iemands hart, door de werking van de Geest, van de schuld van de zonde. Aanstands zal een waar boetvaardig zondaar dan het strenge vonnis van de eeuwige dood over zichzelf strijken. Hij zal het zwaard van de Goddelijke gerechtigheid drukken in het hart zelfs van zijn oude mens, en dien ook geheel verdoemen en veroordelen, als hebbende de allerhoogste tijdelijke en eeuwige straffen van God verdiend. O, wat een hartgrondige schaamte en berouw, wat een bittere droefheid gevoelt hij nu, omdat hij tegen de Heere gezondigd heeft, en ook al zijn leven niet anders gedaan heeft? Hoe walgt hij van zichzelf en verfoeit zijn vorige zondewegen. Wat bemerkt hij nu toch aan zijn oude mens anders dan zonde en vloek? Zijn allerbeste werken zijn nu zelfs veel gruwelijker in zijn ogen, dan hem voorheen zijn slimste zonden ooit konden zijn! Want hij bemerkt er nu niet anders in dan de snoodste geveinsdheid en vijandschap tegen God. Het ware licht van de overtuiging en het smartelijk gevoelen van Gods toorn zijn dan de middelen om de oude mens te doden in zijn grond en wortel, want hij kan onmogelijk blijven leven als God Zelf door Zijn Geest de sententie van de eeuwige dood over hem uitspreekt in de ontwaakte consciëntie van de zondaar.

En waar deze Goddelijke overtuiging alzo is begonnen, daar zet de Heilige Geest dezelve dan gedurig verder voort door Zijn almachtige werking. Want de ware gelovige ontvangt niet slechts eenmaal in de bekering zodanig hartelijk leedwezen over zijn zonden, maar dat werk des Geestes bekommt dan ook in hem, evenals alle andere genade, zijn gedurige voortgang en toeneming. De Heere laat zijn werk nooit ten halve steken, maar als Hij Zijn heilig zaad nu heeft uitgestrooid in onze zielen, dan laat Hij hetzelfde aldaar ook opwassen. De ogen van Zijn arme kinderen worden hier door de middelen der zaligheid dan steeds hoe langer hoe meer geopend. Gods licht is een schijnend licht, voortgaande en lichtende tot den vollen dag toe, Spr. 4:18. Al wie eens waarlijk heeft aangevangen, hartgrondig berouw te dragen, omdat hij God door zijn zonden vertoornd heeft, diens berouw is dan door de hemelse genade een aanwassend berouw. Hetzelfde wordt, naardat de Heilige Geest belijft te werken, dan al steeds groter, teerder en hartelijker, en breidt zich al hoe langer hoe wijder uit over de dagelijkse schuld van de zonde, en over de nog zo menigvuldige bijliggende verdorvenheid van het vlees. En zie, naarmate Gods kinderen zichzelf en hun zondige wegen meer verfoeien met een innig leedwezen, moet de oude mens der zonde in hen ook meer gedood worden en zijn levenskracht verliezen.

Voorwaar, wij moeten maar eens zo gelukkig worden door Gods genade, dat Zijn Geest ons Zelf wil leren, om de Goddelijke toorn en de vloek terdege vast te leggen aan onzen oude mens, dat hij daar niet weer los van komen kan, dan zullen wij zekerlijk bevinden dat zijn kracht meest gebroken zal wor-

den en dat hij nu flauwer werkingen in ons zal voortbrengen. Wij zullen dan met zijn afsterving allengskens overgaan in het heilige leven van Christus, en hoe wij daar meer van ontvangen mogen, hoe wij dan steeds sterker in de Heere zullen worden en in de sterkte Zijner macht, om de strijd tegen deze inwonende vijand ernstig voort te zetten. Maar helaas! hier scheelt het de arme Godzaligen, dat zij doorgaans nog te teer vallen voor dit geestelijke werk. Zij ontzien en verschonen hun oude mens nog veel te veel, en straffen hem niet genoeg met Gods toorn, welken hij niet verdragen kan. En hier vandaan komt het, dat hij zo weinig sterft, ja dat hij dikwijls zijn verloren krachten wel weer terugneemt en dan ook wel droevige werkingen voortbrengt, gelijk wij zien kunnen in de voorbeelden van David en van andere heiligen. Ach, dat wij dagelijks meer ernstig konden betreuren, dat wij God door onze zonden vertoornd hebben! Wij zouden dan onze leden, die op de aarde zijn, niet slechts doden, maar die zelfs ten grave voeren. En hoe zouden wij dan niet wel opstaan met de Heere Jezus in het nieuwe leven des Geestes.

Ten tweede. *De afsterving van de oude mens is ook gelegen in het haten van de zonde.*

De haat is de wortel van de doodslag, want hetgeen men haat, misgunt men ook het leven, en dat zal men ook zoeken tegen te gaan en ten onder te brengen, zoveel men immer kan. Een eigenlijk, die zijn broeder haat is een doodslager, 1 Joh. 3:15. Indien wij dan ook onze oude mens haten, uit het vernieuwde genadebeginsel van de Heilige Geest, dat wij ontvangen in de bekering, zo kan het niet anders wezen of die heilige haat zal dan ook zekerlijk werken tot haar ondergang en verderf. En ook moet zodanige haat noodzakelijk vloeien uit dat hartelijke leedwezen, hetwelk wij dragen over de zonde, en dat wij God door dezelve zo vertoornd hebben. Hoe dit leedwezen dieper gezonken is in ons gemoed, hoe wij dan ook een sterkere afkeer van de zonde zullen hebben, en dezelve zullen haten met een volkomen haat, Ps. 139:22. De liefde Gods is de zuivere grond van de haat tegen de zonde. Wanneer wij dan eenmaal met het smartelijkste leedwezen gewaar zijn geworden, hoezeer wij de hoge en heilige God met onze zonden hebben onteerd, beledigd en vertoornd, als ons dit recht bitter is geworden, o, wat zullen wij onze oude mens der zonden dan niet haten? Hoe uitnemend snood en gruwelijk zal hij ons dan voorkomen, en hoezeer zullen wij ons dan tegen hem stellen, en niet aflaten, met ernstig bidden en zuchten, dat hij door de hemelse genade toch hoe langer hoe meer in ons mocht gedood en ten onder gebracht worden. *Gij, liefhebbers des Heeren, haat het kwade*, Ps. 97:10. *En haat ook den rok, die van het vlees bevekt is*, Judas vs. 23: *Hebt een afkeer van het boze*, Rom. 12:9. Dit kan niet anders zijn, indien maar het leedwezen, dat wij dragen over onze zonden recht hartelijk is, en als hetzelfde een diepe wond maakt binnen in ons gemoed. Want wij zullen voorzeker datgene niet langer kunnen aanhangen of beminnen, welks verfoeilijkheid ons de allermeeste smart en droefheid aandoet. Zolang als men in de zonde nog een waarachtig vermaak en genoegen kan vinden, zal men die geenszins haten, of zich daar ernstig over beklagen, maar wanneer de zonde eens ons grootste en drukkendste kruis geworden is, dan zal zij ook onze grootste vijand zijn.

De droefheid over de zonde ontsteekt de haat tegen dezelve, en hoe wij haar meer haten, hoe wij er dan ook ernstiger tegen zullen strijd voeren met de wapenen des Geestes, om ze geheel ten onder te brengen. Wij zullen dat boze en onreine vlees der zonde dan niet meer gerust bij ons laten leven en huisvesten, en God zo gedurig vertoornden. O nee, de liefde van Christus zal ons dan dringen, om het vlees te kruisigen met de bewegingen en begeerlijkheden, hoe smartelijk zulks ons schoon mocht vallen, Gal. 5:24. En zo is de haat tegen de zonde dan het soevereine middel tot afsterving en tot doding van de oude mens. Laat maar de zonde recht van ons gehaat worden, dan zal zij niet langer gerust blijven leven. Indien Gods oprechte kinderen het hier eens konden brengen, door hun inwonende genade, dat zij de zonde dodelijk mochten haten, de kleinste zonde en de grootste zonde, en dat die heilige haat dan ook nog dagelijks in hen mocht aanwassen en toenemen, wat werden zij dan zelfs hier op de wereld niet wel gelukzalige mensen, en hoe zouden zij dan ook niet zeggen met de Apostel: *Het leven is mij Christus, en het sterven is mij gewin*, Fil. 1:21.

Ten derde. Waar nu een hartelijk haten van de zonde is, daar zal dan ook een ernstig vlieden van dezelve zijn. Liefde zoekt vereniging, maar haat zoekt scheiding. Want wie zouden toch gemeenschap begeren met een hatelijk en afschuwelijk voorwerp? Maar er is in de wijde wereld geen zo afschuwelijk ding als de zonde, wanneer die bij Gods licht recht van ons gezien en smartelijk betreurd wordt, zoals zulks geschiedt in de ware bekering. O! hoezeer zal een heilig gemoed, hetwelk heeft aangevangen de zonde oprecht te haten, dan ook niet bezorgd zijn om dezelve alleszins te vlieden, en zich daar geheel wijd van af te zonderen! Dit is een voornaam grondgebrek in de bekeringen van de geveinsden, dat zij nooit een hartelijk leedwezen dragen over de zonde, als zonde, en daarom het heilloze verbond met de zonde ook niet waarlijk trachten te verbreken, om die alleenlijk nu te haten en te vlieden. Gelijk die de hoer aanhangt, één lichaam met haar is, 1 Kor. 6:16; alzo hangen zij ook altijd heimelijk de zonden aan met hun innige zielsgenegenheid, en zij vinden in haar stille omhelzing nog steeds hun beste vermaak. Daarom is ook hun beste bekering, in Gods heilige ogen, maar een verrotte en verdoemelijke bekering.

Maar geheel anders gaat het met de oprechte Godzaligen, die van de Heilige Geest, in Christus bekeerd worden. Deze ontvangen dan zo'n haat en afkeer van de zonde, in hun vernieuwd gemoed, uit oorzaak van derzelve gruwelijkheid en Godonterendheid, en van hun allerbitterste leedwezen daarover, dat zij nu ook hun volkomen toestemming geven, en alleenlijk maar verlangen om van de zonde geheel gescheiden te worden, evenals een man zich laat scheiden van zijn ondeugdzame vrouw, van welke hij eindelijk een onverzoenlijke afkeer heeft gekregen. Dan vlieden zij tot Christus, zodra zij eenmaal vlieden van de zonde. *Want die Man is hun als een verberging tegen de wind van Gods toorn, en een schuilplaats tegen de vloed der zonde, die hun geheel zou overstromen*, Jes. 32:2. En zie, dit zelve dat zij naar God bedroefd zijn geworden, hoe grote naarstigheit het in hen gewrocht heeft? Ja, onlust, ja, vreze, ja, verlangen, ja, ijver, ja, wrake, 2 Kor. 7:11. Het is niet te zeggen, hoezeer een teer Godzalig gemoed, in de dierbare nabijheid van de Heere Jezus, zonder ophouden ernstig zal arbeiden en strijden, en zuchten, en waken, en worstelen, volgende de weg van Gods ordonnantiën, om toch maar hoe langer hoe meer gescheiden te worden van de zonde, en dat de oude mens geheel met tak en wortel in haar leden mocht uitgeroeid worden, door de kracht van de hemelse genade. Voorwaar, niemand moet menen, dat de oude mens lichtelijk van zelf zal sterven. Ach, neen! het onkruid sterft niet lichtelijk, en ook als het schijnt gestorven te zijn, dan steekt haar wortel nog diep in de grond, en spruit snel weer uit. Indien de oude mens waarlijk sterven zal, dan moet dezelve van ons met de geestelijke geloofswapenen van onze heilige strijd, in Christus, gedurig aangevallen en dapper bevochten worden, en hij moet elke keer geslagen en gewond, ja gedood en gekruist worden, en zijn bloed en krachten allengskens verliezen, of wij moeten niet verwachten dat hij ooit zal sterven. Het gaat hier de ware gelovigen ook, gelijk het oudtijds de Israëlieten is gegaan in het land Kanaän, tot welke Mozes zeide: *De Heere uwe God zal deze volken voor uw aangezicht allengskens uitwerpen, haastelijk zult gij ze niet mogen te niet doen, opdat het wild des velds niet tegen u vermenigvuldige*, Deut. 7:22. Hoewel de grond van de afsterving van de oude mens dan waarlijk in de bekering gelegd wordt, zo zullen de bekeerde gelovigen, in de kracht van Christus, toch altijd met de overgebleven zonden te strijden en te worstelen hebben, tot aan hun dood toe. Zij zullen daar wel altijd hun werk aan vinden, om de zonden, als de Catechismus zegt, hoe langer hoe meer te haten en te vlieden. Dat hoe langer hoe meer is hier de grote zaak, waar het verder al op aankomt. Het moet hier ook heten, gelijk de Apostel zegt: *Daarom, nalatende het beginsel der leer van Christus, laat ons tot de volmaaktheid voortvaren; niet wederom leggende het fundament van de bekering van dode werken, en van het geloof in God*, Hebr. 6:1. Wie altijd alleen wil timmeren aan het fundament, die zal zijn huis nooit volbouwd zien. En wat zal toch zo een uitvoeren? Daar moet een hoe langer hoe meer zijn, of onze werken zullen anders zekerlijk niet vol gevonden worden voor God, Openb. 3:2. Hoe langer hoe meer hartelijk leedwezen dat wij God door onze zonden vertoornd hebben, en een hoe langer hoe meer haten en vlieden van dezelve, ziet, deze is de ware afsterving van de oude mens.

En dit is dan het eerste deel van de ware bekering, waar geen geveinsde, zo lang hij een geveinsde zal zijn en blijven, ooit iets van zal kunnen genieten.

Laten nu de blinde patronen of voorstanders van een zogenaamde Evangelische bekering, zonder een benauwde wettische overtuiging, hier vrij hun best doen, om de arme zielen, die gaarne bedrogen willen zijn, op alle wijzen wel terdege in te stampen, hoezeer gemakkelijk en zacht en liefelijk sommigen somtijds wel getrokken worden tot de zalige gemeenschap van Christus, enkel door de touwen der liefde van de beminnelijke Evangelie-beloften, maar, zij zullen met al hun arbeid dan toch niet anders uitvoeren, dan die Ezechiëls-vrouwen gedaan hebben, die de kunst hadden geleerd om kussens te naaien voor alle okselen der armen, en hoofddeksels te maken voor het hoofd van alle statuur om de zielen te jagen, en over welker hoofden de Heere daarom ook zo een verschrikkelijk *wee* uitroept, Ezech. 13:18. De eenvoudigste Gereformeerde Christen zal wel lichtelijk bemerken, waar het met zo een schoonvergulde Evangelische leer toch naar toe gaat, en hoe dezelve enkel dient, om het gehele eerste bekeringsstuk van de afsterving van de oude mens aan een kant te stellen. Dit is het grote geheim, dat achter die ongelukkige handel steekt: zij doen een nieuwe mens door het Evangelie opstaan, zonder dat er een oude mens door de Wet gestorven is. En dat heet dan bij hen een Evangelische bekering, in onderscheiding van een wettische bekering.

Maar zo lang als onze Gereformeerde leer van de twee delen van de bekering staan zal blijven (en die zal door Gods almachtige genade wel staan tot de eeuwigheid toe), zullen deze lieden, met hun nieuwmodisch model van bekering zeker onder ons wel altijd achteraf moeten werken, en niet anders uitvoeren, dan dat zij, op zijn Pelagiaans of Enthousiast de nieuwe mens over de huid van de oude mens heen zullen halen. Dit zal het al zijn, Zij zullen des Moormans huid niet veranderen, hoewel zij hem ook zindelijk wassen en kunstig kleden, Jer. 13:23. Hun beste werk zal altijd maar een wit gepleisterd graf zijn, in die vorm, als de Zaligmaker ons beschreven heeft, Matth. 23:27, 28.

b. b. Nu volgt het andere deel of stuk der bekering, zijnde *de opstanding van de nieuwe mens*. In welker overweging wij dan ook weer op drie zaken hebben te letten. (Vraag 90)

1. Op de nieuwe mens zelf.
2. Op zijn opstanding. En
3. op de wijze, hoe die toe gaat.

1. De nieuwe mens is die heilige Christen-natuur, of dat nieuwe geestelijke leven, hetwelk de ware gelovigen in de bekering van Christus hun Hoofd komen te ontvangen, zodras als zij de onheilige en verdorven Adamsnatuur, of het vlees hebben beginnen te verzaken en af te leggen en uit het oude wettische zonde- en eigengerechtigheidsleven, door de werking van de Heilige Geest, nu zijn overgegaan in het nieuwe Evangelische geloofs en genadeleven van Christus. Het is dat kostelijk beeld van de hemelse, hetwelk zij nu gaan dragen voor het onreine beeld van de aardse, dat zij eerst gedragen hebben, 1 Kor. 15:49. De Heere Jezus Christus, *het Beeld des onzienlijken Gods*, Kol. 1:15, is zelf de ware grondslag van die heilige nieuwe mens. Want ziet, Hij is het vaste en onbewegelijke, Goddelijk fundament, waarop het alles rust en samengesteld wordt. *En niemand kan een ander fundament leggen dan hetgeen gelegd is, hetwelk is Jezus Christus*, 1 Kor. 3:11. *Op deze Petra*, horen wij Hem zeggen, *zal Ik Mijn Gemeente bouwen, en de poorten der hel zullen dezelve niet overweldigen*, Matth. 16:18. En op deze Petra wordt ook de nieuwe mens gebouwd, die geheel alleen rust op Christus. Hoe vast staat dezelve dan gegrondvest op de rotssteen der eeuwen, die alle dingen draagt door het Woord Zijner kracht! Hebr. 1:3. Al wat op een mindere grond gebouwd is, dan op Christus Zelf, mag nooit in waarheid een nieuw mens geheten worden, maar dat is en blijft alleen de oude mens onder een nieuwe gedaante. Het evangelie maakt menigvuldig gewag van die nieuwe mens: die beschrijvend als de inwendige mens, Rom. 7:22; 2 Kor. 4:16; Ef. 3:16, de verborgen mens des harten, 1 Petrus 3:4, een nieuw schepsel, 2

Kor. 5:17; Gal. 6:15, een nieuw deeg, 1 Kor. 5:7, het gemoed, Rom. 7:26 en 12:2, de Geest, in tegenstelling van het vlees, Matth. 26:41; Rom. 8:1, 5; Gal.5:16. 17. Bij de profeet Ezechiël heet dezelve een nieuw hart en een nieuwe geest, Cap. 18:31 en 36:26, een vleses hart, Cap. 11:19 en 36:26. En bij de Psalmist een rein harte en een vaste geest, Ps. 51:12. Alle zeer voegzame benamingen, om ons de rechte aard en geestelijke hoedanigheid van deze nieuwe natuur van de gelovigen, in Christus, levendig af te beelden, gelijk als uit derzelve opening nader zou blijken. Daar kan voorwaar niets schoner of voortreffelijker, buiten het Wezen van God, hier op de wereld van ons aanschouwd worden, dan even deze nieuwe mens of dat onbevlekt Hemels en Goddelijk beeld, waarmee alle ware gelovigen van de Heilige Geest in de bekering beschonken worden, zodra zij als ranken, door het geloof, in de ware Wijnstok Christus worden ingelijfd, Joh. 15:1-5; Rom. 11:24. De blinde, vleesgezinde wereld zal zich dwaas vergapen aan de vergankelijke schoonheid van de uitwendige mens, hoewel die toch niet anders is dan enkel stof en as, en ook wel haast een geheel afschuwelijk wormenaas zal zijn. Maar ziet, de ware schoonheid en beminnelijkheid moet men alleen zoeken aan de inwendige mens, die niet aanschouwd wordt dan met de geestelijke ogen van een rein gemoed. Daar zal men dan het onverderfelijke versiersel zien van een zachtmoedige en stille geest, die kostelijk is voor God, 1. Petrus 3:4. Al wie nog geheel ontbloot is van dit heilige versiersel, die is dan een zeer lelijk monster in Gods ogen, en geen uitwendig sieraad, noch het schoon blanketsel van een gepleisterde vroomheid kan deze lelijkheid wegnemen. Ach, of de Heere gave, dat de ellendige mensen de ware schoonheid en heerlijkheid eens leerden kennen, welke een mens bezitten moet, die hem door Christus zal behagen Want deze nieuwe naam zal niemand kennen, dan die hem ontvangt, Openb. 2:17.

Indien wij verder acht geven op de benaming van *nieuwe mens*, onder welke die geestelijke en hemelse natuur van de ware gelovigen ons wordt voorgesteld, dan zullen wij haar eigenlijke gelegenheid bij Gods licht daaruit nog nader kunnen verstaan, en hoe die waarlijk als een nieuwe mens is, in onderscheiding van de oude mens der zonde, welke in de bekering worden afgelegd. Want minder is de oprechte bekering niet in haar wezenlijke aard en grond, dan een geestelijke mensverandering, of een nieuw leven uit de doden. Daar sterft een mens in Adam, en daar staat een ander mens op in Christus: hoewel het persoonlijk dezelfde mens is en blijft, die zodanige Goddelijke vernieuwing of herschepping zalig ondergaat. Want niet het natuurlijke, geschapen wezen, maar alleen de aard of hoedanigheid en de eigenschappen en werkingen van de mensen, zo ver die zedelijk zijn aan te merken, worden hier van Gods Geest inwendig veranderd. Een onheilig mens wordt door de bekering een Godzalig mens. Een ongelovige wordt een gelovig mens. Hij, die voorheen door zijn natuurlijke, oorspronkelijke verbintenis met de aardse Adam enkel aards en vleselijk was, wordt in zijn grond, door zijn nauwe geloofsverbintenis met de hemelse Christus, enkel, hemels en geestelijk, naar de inwendige mens. Wonderbare en zalige verandering! Aldus is die nieuwe natuur van de gelovigen, welke zij van de Heilige Geest komen te ontvangen in de bekering, dan waarlijk ook een mens, niet slechts omdat het de mens zelf is, die aldus inwendig in Christus vernieuwd en veranderd wordt, maar omdat die geestelijke vernieuwing ook gaat over de gehele mens, beide naar ziel en lichaam, evenals wij zulks tevoren ook gezien hebben in de oude mens.

2. Een *nieuwe mens* wordt die ook met reden genoemd,

- a. Omdat die gehele mens, met alles wat hem aanhangt, waarlijk nieuw en uit God geboren is, 1 Joh. 3:9, en daarvoor de bekering niets van was. Hij wordt door Gods almachtige genade eerst geteeld en geschapen, zodra de zondaar oprecht bekeerd en ingelijfd wordt. Want zo iemand in Christus is, die is een nieuw schepsel: het oude is voorbijgegaan, ziet, het is al nieuw geworden, 2 Kor. 5:17. *En wij zijn Zijn maaksel, geschapen in Christus Jezus tot goede werken*, Efése 2:10. Dit is dan de nieuwe mens, die vernieuwd wordt tot kennis, naar het evenbeeld Desgenen, Die Hem geschapen heeft, Kol. 3:10.

- b. Ja, nieuw wordt deze geestelijke mens in Christus geheten, om haar heilige schoonheid en uitmuntende heerlijkheid, waarvan zo-even reeds gemeld is. Want het is een eigenschap van hetgeen nieuw is, dat het zijn bijzondere schoonheid en voortreffelijkheid bezit, boven hetgeen oud en aan het vergaan en afnemen is. Wat kan er van die nieuwe mens toch uitmuntender gezegd worden dan dat die een kind Gods is, gelijk de oude mens een kind des duivels is?
- c. Eindelijk heet die mens ook nieuw om haar duurzaamheid en bestendigheid aan te wijzen, gelijk zulks ook eigen is aan nieuwe dingen, in tegenstelling van die oud zijn en haast vergaan zullen. *Die nieuwe mens is onvergankelijk en geheel onverderfelijk*, 1 Petrus 3:4. *Want Gods zaad blijft in hem*, 1 Joh. 3:9. Hij heeft zijn grondslag onbeweeglijk in Christus door de Heilige Geest, en kan dus alzo weinig vergaan als Christus Zelf, Die het Hoofd en de Behouder van Zijn eigen lichaam is, Eféze 5:23. *Ik zal u Mij ondertrouwen in eeuwigheid*, zo luidt het Goddelijke huwelijksverbond van Christus met alle ware gelovigen, Hoséa 2:18. *En een iegelijk die leeft, en in Mij gelooft, zal niet sterven in der eeuwigheid*, Joh. 11:26. En meer dan duizend zulke heilige beloften, tot verzekering van die troostrijke waarheid, ontmoeten ons doorgaans in het Evangelie.

Indien dan ook de uitwendige mens op allerhande wijze verdorven wordt, zo blijft het toch zeker, *dat de inwendige te meer vernieuwd wordt van dag tot dag*, 2 Kor. 4:16. Dezelfde hemelse genade, die de oude mens steeds doet afnemen en sterven, doet ook de nieuwe mens dagelijks toenemen en opwassen in Hem, Die het Hoofd is, met Goddelijke wasdom, Kol. 2:19, totdat de dood, die anders alles geheel verderft, dezelve eens volmaakt nieuw zal maken in de zalige eeuwigheid. Want deze nieuwe mens (zijnde door het geloof vast gegrond en ingelijfd in Christus, de Middelaar van het Nieuwe Testament), heeft ook de beloften der eeuwige erve ontvangen, Hebr. 9:15, en kan dus niet vergaan, al verging ook de gehele wereld met alle schepselen. *Gelijk een wervelwind voorbijgaat, alzo is de goddeloze niet meer, maar de rechtvaardige is een eeuwige grondvest*, Spr. 10:25. Wat een zeldzaam zalig en gelukkig schepsel is deze nieuwe mens dan niet? Wat moest er om haar opstanding in onze harten door Gods genade ook niet ernstig van ons gestreden en gearbeid worden! Hoe zullen de ellendige mensen hun gehele leven hijgen en woelen en wurmen, om alle andere dingen, die toch maar nietig en vergankelijk zijn! Maar de nieuwe mens in Christus is het bestendig wezen, dat Hij weglegt voor de oprechten, waar zij dagelijks meest om moesten arbeiden, indien zij waarlijk wijs waren, Spr. 2:7.

2. *Deze nieuwe mens heeft zijn beginsel en zijn opstanding in de waarachtige bekering van de Heilige Geest*. Dan wordt ze niet slechts aangedaan met de Heere Jezus Christus, gelijk een kleed, tot bedekking der inwendige zielsnaaktheid, Ef. 4:24; Kol. 3:10, vergeleken met Rom. 13:14 en Gal. 3:27; maar eveneens als een dode uit het stof der aarde opstaat, wanneer Gods almachtige hand hem levendig maakt, zo staat ook de nieuwe mens geestelijk op in onze harten, zodra de oude mens nu waarlijk gestorven is. Dan komt de wet des Geestes des levens in Christus Jezus ons vrijmaken van de wet der zonde en des doods, Rom. 8:2. Deze opstanding geschiedt niet zonder, maar met Christus. Want ook toen wij dood waren door de misdaden, heeft Hij ons levendig gemaakt met Christus, Ef. 2:5. Maar wie zal zulks verstaan, die het in zijn eigen ziel door de genade Gods niet heeft ondervonden? Of zou ook een dode enig recht begrip van het leven kunnen maken? Het leven valt niet onder het begrip, dan van dengenen, die het bezit, en die zelf leeft. Een onbekeerd mens, die nog geestelijk dood is, zal dan nimmermeer recht kunnen verstaan in kracht en waarheid, wat toch het geestelijk leven is, en hoe de nieuwe mens opstaat, en gelovig gaat leven in Christus. Voorwaar, ook deze verborgenheid der Godzaligheid is groot, 1 Tim. 3:16 en ze is met zeven zegelen zeer vast gesloten voor het gehele geslacht van de huichelaren van allerhande soort. Nochtans leert de Heilige Schrift ons overvloedig, hoe de ware wedergeboren gelovigen, de zwakken en de sterken in de bekering met de Heere Jezus Christus uit de akelige zondedood zalig komen op te staan, door de almachtige kracht van Zijn levendmakende Geest. Hierop ziende zeide de Zaligmaker: *Ik ben de opstanding en het leven, die in Mij gelooft zal leven, al ware hij ook gestorven*, Joh. 11:25. Zo is dan Christus Zelf onze opstanding en ons leven, dewijl Hij de opstanding van een nieuwe mens voor alle ware gelovigen verworven en verdiend heeft, en hen die

ook dadelijk schenkt door Zijn Geest, wanneer Hij Zelf door het geloof in hun harten komt wonen, Ef. 3:17. Dan staat de nieuwe eerst in ons op, als Christus Zelf in ons gaat opstaan, en als wij (door de afsterving van de oude mens), met Hem een plant geworden zijnde, in de gelijkmaking Zijns doods, zulks nu ook zijn in de gelijkmaking Zijner opstanding, Rom. 6:5. Daar zal nooit iemand enigszins komen tot de wederopstanding der doden, anders dan door middel van een gelovige en geestelijke kennis van Christus en van de kracht Zijner opstanding, Fil. 3:10, 11. *Want dit is het eeuwige leven (en dit is dan ook de ware grond van de nieuwe mens) dat zij U kennen, den enigen waarachtigen God, en Jezus Christus, Dien Gij gezonden hebt*, Joh. 17:3. Alwaar dan niet eerst een oprechte geloofsvereniging met Christus binnen in het gemoed van de dode zondaar door de Heilige Geest wordt opgericht, daar zal men dan altijd tevergeefs van een nieuwe mens en van zijn opstanding spreken. De mens mag dan ook begaafd zijn met de schoonste schijngeestelijke deugden en werken, ja met alles wat hem in staat kan stellen, om een gedaante van Godzaligheid en een kunstig beeld van het Christendom voor de ogen van de blinde wereld uit te hangen, maar het is in waarheid de nieuwe mens niet, waar de Apostel van gewaagt, zeggende: *In welken gij ook met Hem opgewekt zijt; door het geloof der werking Gods, Die Hem uit de doden opgewekt heeft*, Kol. 2:12. Het is slechts de oude mens onder een andere gedaante, als wij meer gezegd hebben. Voorwaar, daar behoort geheel wat anders toe, om een nieuwe mens in ons op te wekken. Dan moeten wij eerst een hemels geloof ontvangen, waardoor wij komen in de ware gemeenschap van de Drie-enige God, wanneer ook op onze staat zal passen, hetgeen de Schrift vermaant: *Indien gij dan met Christus opgewekt zijt, zo zoekt de dingen die boven zijn, daar Christus is, zittende aan de rechterhand Gods*, Kol. 3:1.

3. *De zaak zal nog klaarder blijken, als wij verder ook de manier of gelegenheid in aanmerking nemen van de opstanding van de nieuwe mens. Dezelve is niet anders, dan een hartelijke vreugde, in God, door Christus. En een lust en liefde om naar de wil van God in alle goede werken te leven. Beide deze zaken liggen zeer nauw aan elkander verbonden, en kunnen zonder elanders gemeenschap in genen dele ooit bestaan. De ene brengt de andere voort uit haar eigen aard en nature. Want evenals in de afsterving van de oude mens het hartelijk leedwezen over de zonde ook noodzakelijk een inwendig haten en vlieden van de zonde komt te veroorzaken, alzo veroorzaakt hier de ware Goddelijke vreugde in de harten van de gelovigen ook een ernstige lust en liefde tot de gerechtigheid, of tot het leven in de goede werken. Al wie deze twee van een wil scheiden, die moet dan Christus met Belial tezamen voegen.*

Eerst staat ons hier dan acht te geven, hoe de opstanding van de nieuwe mens haar grondslag heeft in de ware geestelijke vreugde over de Goddelijke genade, de hemelse genade die zij bezitten en steeds te werk stellen en door welke zij alles alleenlijk vermogen, Fil. 4:13. Zo worden der gelovigen daden en oefeningen van heiligmaking dan genoemd:

1. werken. Niet alleen omdat deze hun eigen of personele werken zijn, welke zij gedurig doen en voortbrengen door de kracht van de Heilige Geest, volgens de vermaning van Paulus: *Werkt uws zelfs zaligheid met vreze en beven*, enz., Fil. 2:12, 13; maar ook, omdat tot het behoorlijk verrichten ervan steeds een ernstige studie en voornemen, kracht en arbeid, ijver en naarstigheit, voorzichtigheid en standvastigheid, enz. zekerlijk vereist worden. Waarlijk, de Godzaligheid is wel de voordeligste en vermakelijkste, maar tevens ook de moeilijkste arbeid, vanwege een christens menigvuldige zwakheid en van zijn altijd bijliggend zondige vlees, en de gedurige tegenstand van de wereld en van de satan. Gelijk een schip, dat tegen een sterke stroom moet opzeilen, alzo moet de arme gelovige hier ook altijd opvaren tegen de stroom van duizend moeilijke zwarigheden en verhinderingen, indien hij anders in de ware Godzaligheid door genade enige vorderingen zou maken. Voorwaar, hier mag ieder oprecht en vroom christen dan ook wel uitroepen: *Heeft niet de mens een strijd op aarde, en zijn zijn dagen niet als de dagen des dagloners? Gelijk de dienstknecht hijgt naar de schaduw, en gelijk de dagloner verwacht zijn werkloon, alzo zijn mij maanden der ijdelheid ten erve geworden, en nachten der moeite zijn mij voorbereid*, Job 7:1-3. Laten de arme kinderen van God hier maar eens door de heilige Voorzienigheid op moeilijke en zware

posten gesteld worden, waarin zij het met de Heere moeten wagen, om hun eigen vlees waarlijk te kruisigen, de wereld met al de zienlijke schepselen te verzaken en getrouw aan licht en plicht te zijn wat er ook van komen mocht, zij zullen dan weldra bevinden, dat het werken zijn die zij steeds te doen hebben en dat zij gedurig en alle ogenblikken des Heeren almachtige genade daartoe nodig hebben. Doch zonder gewichtige posten zal hier maar weinig recht van kunnen geleerd worden. Immers, wat het eigenlijk is, waarvan de Schrift zoveel melding maakt, om te strijden, te waken, te werken, te arbeiden, zich te benaastigen, te zoeken, geweld te doen, en duizend zulke dingen, dat zal een dadelijke geestelijke oefening des Heeren volk allerbest doen verstaan. Ja, hetgeen er tot een ernstige en standvastige studie van de Godzaligheid behoort, heet ook terecht werken in het meervoud, om de menigvuldigheid en verscheidenheid van zovele heilige deugden en genaden, plichten en oefeningen, posten en wegen, arbeid en moeite, strijd en verdrukking aan te wijzen; welke de naarstige betrachtting van het ware geloofs- en heiligmakingsleven gedurig vereist. Zodat ieder gelovige hier veel moet arbeiden in de Heere, Rom. 16:12, en tot hen ook steeds moet gezegd worden: *Zo dan mijne geliefde broeders, zijt standvastig, onbeweeglijk, altijd overvloedig zijnde in het werk des Heeren, als die weet, dat uw arbeid niet ijdel is in den Heere*, 1 Kor. 15:58. Daarna zal dan ook van hen gezegd worden: *"En ik hoorde een stem uit den hemel, die tot mij zeide: Schrijf, Zalig zijn de doden, die in den Heere sterven van nu aan. Ja, zegt de Geest, opdat zij rusten mogen van hun arbeid; en hun werken volgen met hen,"* Openb. 14:13. Maar zie, terwijl zij hier nog leven, en zolang zij leven, moeten zij aanhouden te werken in de dienst des Heeren, een ieder in dat werk waarin hij beroepen is, blijvende in hetzelfde ook bij God, 1 Kor. 7:2.1. En zij moeten steeds zeer ernstig daarnaar staan, dat hun werken voor Hem vol gevonden worden, Openb. 3:2. Gelukkige gelovigen, die alzo naarstig mogen zijn, om de werken Gods te werken! Joh. 6:28. Op zijn tijd zal het geschieden, dat zij dan ook hun beloningen zullen ontvangen uit de hand, van hun machtige en getrouwe Meester, Dien zij gediend hebben. Zie, daarom heten de plichten der Godzaligen hier dan wel terecht *werken*.

2. En dit niet alleen, maar ook *goede* werken. Niet alsof die alrede volmaakt goed waren, zonder enig gebrek. Ach nee, het is nog met de beste werken van de Godzaligen eveneens gelegen als met het goud- en zilvererts, dat uit de bergen met grote moeite gegraven wordt. Er is wel een veelheid van stof, maar die slechts een weinig van die kostelijke metalen in zich bevat. Zo is er in de goede werken van de oprechte gelovigen ook nog maar weinig waar en geestelijk goed, dat voortkomt van de hemelse genade, door welke zij gedurig bewogen worden. Zij hebben hun bestaan hier op de wereld altijd uit vlees en geest, en die twee verschillende beginselen leven en werken steeds in hen. Daarom is er dan in hun werken altijd een vermenging van goed en kwaad ondereen. Zoveel kracht en invloed, als de Geest steeds heeft in hun werken door de Goddelijke genade zoveel ware goedheid en heiligheid is er dan ook in, en al wat van de invloed van het vlees komt in hun werken, is enkel zonde. Helaas! Hoe moeten zij immers allen nog niet dagelijks droevig zuchten met de Apostel: *Het goede, dat ik wil, doe ik niet, maar het kwade, dat ik niet wil, dat doe ik*, Rom. 7:19. En hieruit ontstaat het ook, dat zij steeds enig mishagen moeten hebben, zelfs van hun beste werken, wegens de zondigheid van het vlees, welke daarin vloeit, en die dezelve geheel walgelijk en verdoemelijk voor de heilige God doet zijn, en die hen ook gedurig, als arme en ellendige zondaars, gelovig doet vlieden tot die geopende heilfontein van de volmaakte Middelaars-gerechtigheid van de Heere Jezus, om daar alleen in gevonden te worden, en gedurig in gewassen en gereinigd te worden. Nochtans behaagt het de Heilige Geest, deze gebrekkige werken van de gelovigen *goede* werken te noemen, naar dat weinige goed, dat er door de hemelse genade in gevonden wordt, ten einde die dus te onderscheiden van de werken van het vlees en van de onvruchtbare werken van de duisternis, waarin de onbekeerden en geveinsden geheel leven en hun behagen hebben. En dit geschiedt zo tot der gelovigen zonderlinge bemoediging en vertroosting, en om hen gedurig te verzekeren van hun genadige verzoening in Christus, en dat God altijd genegen is, om hen op hun ernstig berouw en vernedering al het zondige en gebrekkige van hun werken uit genade te vergeven, en dezelve in Christus voor goed te nemen en te houden.

Het heilig kruisbloed van de Heere Jezus is daartoe om het zondige en onheilige van hun werken gedurig af te wissen en hen en hun werken alzo te reinigen, dat zij beide goed en behaaglijk mogen gevonden worden in Gods ogen. Geen waar Christen kan zich op zijn goede werken ooit verhovaardigen, dewijl het toch enkel genade is, die ze goed wil noemen en goed wil maken. Als God Zijn behagen door Christus in onze goede werken neemt en dezelve met zulk een heilige naam en titel wil vereren, dan prijst Hij meer Zijn eigen werk dan ons werk. Want al het goede in onze werken komt alleen van Hem. *Hij is het die in ons werkt, beide het willen en het werken naar Zijn welbehagen*, Fil. 2:13. Hoe zou Hij dan Zijn eigen genade in ons willen verachten en die kwaad heten? Omdat de boom in zijn grond en wortel alreeds goed is, daarom zijn haar vruchten dan ook goed. *Want een goede boom kan geen kwade vruchten voortbrengen, noch een kwade boom goede vruchten*, Matth. 7:18. Gods Geest is een goede Geest, Ps. 143:10, en daarom is Zijn werk ook altijd goed. Wij hebben dan onze hemelse Vader zonder ophouden vurig te smeken, dat Hij ons Zijn arme kinderen toch wil volmaken in alle goed werk, opdat wij Zijn wil mogen doen, werkende in ons hetgeen voor Hem welbehagelijk is, door Jezus Christus, denwelken zij de heerlijkheid in alle eeuwigheid, Hebr. 13:21. En wanneer Hij dat zal believe te doen, dan zullen onze werken hoe langer zo meer goede werken zijn, waarmee wij Hem steeds verheerlijken, onze naaste stichten en onze eigen zaligheid uitwerken zullen met blijdschap. Want het is den rechtvaardigen een blijdschap recht te doen, Spr. 21:15. Dit zij hier dan genoeg van de *benaming*.

b. Wat nu de *zaken* zelve betreft, daarop geschiedt in de Catechismus onderzoek (Vraag 91). *Maar wat zijn goede werken?* Dit is waarlijk een zeer gewichtige vraag, waar velen, helaas, uit hun eigen praktijk een slecht antwoord op zouden geven, als die voor goede werken aanzien, waar toch geen aasje ware goedheid in gevonden wordt. Voorwaar, nergens worden de blinde mensen, die nog gevangen zitten in de strik van de satan, meer mee bedrogen, dan met deze waan van de goede werken. Hoe menigeen is er niet, die nog nooit een goed werk oprecht gedaan heeft, en die toch evenwel acht, dat hij reeds een voorraad van goede werken opgelegd heeft tegen een kwade dag? Want daar woont een geslacht van mensen in de wereld, dat rein in zijn ogen is, en van zijn drek niet gewassen is, Spr. 30:12. En er is ook een, die zichzelf rijk maakt, en niet met allen heeft, Hfd. 13:7. Om dit ongelukkige volk nog de ogen te openen, indien het de Heere wil zegenen, dient hier deze nadere verklaring van de goede werken, welke ons in het antwoord aldus beschreven worden: *Alleen die uit waar geloof, naar de Wet Gods, Hem ter ere geschieden, en niet die op ons goeddunken of menseninzettingen gegrond zijn*.

Het vooraan gestelde woord *alleen* is hier van een bijzondere kracht en nadruk, want daardoor wordt ons duidelijk aangewezen, dat er geen andere werken van de mensen waarlijk goed en Gode behaaglijk zijn, dan waarin die drie genoemde eigenschappen metterdaad gevonden worden. Hier is dan de rechte Goddelijke Toetssteen voor onze ogen, aan welke wij steeds onze werken moeten beproeven, in het licht van de Heilige Geest, of die ook formeel en stoffelijk goed zijn, niet slechts uitwendig, maar ook inwendig. Al wie hier door Gods genade niet voorzichtig handelt, die loopt voorzeker zeer groot gevaar van zijn ziel te voeden met as, en al zijn dagen daarheen te wandelen met een leugen in zijn rechterhand. Want indien wij onszelf oordelen, zouden wij niet geoordeeld worden, 1 Kor. 11:31. Ons staat hier dan wel nauw in acht te nemen:

1. welke ware goede werken, en dan
2. welke valse goede werken zijn:

a. a. Tot de ware goede werken van de bekeerde gelovigen, welke zij steeds verrichten door de hemelse genade, behoren drie dingen:

1. Een goede grond, waaruit,
2. een goede regel, waarnaar, en
3. een goed einde, waartoe dezelve geschieden.

De grond is het geloof, de regel is de Wet en het einde is Gods eer. Waar deze drie eigenschappen zo in waarheid gevonden worden en plaats hebben in enig werk van de mens, daar kan het niet missen, of zo een werk zal altijd waarlijk goed zijn, naarmate deze geestelijke eigenschappen daar een dadelijke invloed in hebben. Want even zo veel, als wij geestelijk opgewekt, bewogen en bestuurd worden binnen in ons gemoed, door het geloof, door Gods Wet en door Gods eer, even zo veel waarachtig goed zullen wij dan ook in staat zijn om gedurig uit te werken, door de genade van de inwonende Heilige Geest, en noch meerder, noch minder. Deze is en blijft altijd een vaste en onveranderlijke regel van het Christendom. En het zal er maar alleen op aankomen, dat wij er steeds een goed gebruik van maken. Het verzuim hiervan kan niet anders, dan ten uiterste schadelijk indien niet zelfs dodelijk en verderfelijk zijn voor de zielen van de mensen.

1. De eerste eigenschap van de goede werken ziet op *de grond*, waaruit die geschieden of voortkomen. Want evenals het water vloeit uit een springende fontein, alzo komen de goede werken uit een waar geloof. Hetwelk te verstaan is, beide van de geloofs-grond en van de geloofs-oefening.

1. Men zal te vergeefs naar ware goede werken zoeken, indien de grond van een waar geloof niet eerst *wel bewerkt en toebereid is binnen in 's mensen hart door de Heilige Geest*. Goede vruchten zullen niet wassen, dan aan een goede boom en in een goede aarde. Alzo moet de mens ook eerst geplant zijn in de grond van het ware geloof, eer men kan verwachten, dat hij goede werken zal voortbrengen. De bekering of heiligmaking is enkel vrucht van het geloof en van de ware verzoening door het geloof met God in Christus, gelijk te voren getoond is. Vandaar kan er immers de minste daad of werk van heiligmaking niet zijn, waar geen oprecht geloof in het hart is. Of zal iemand waarlijk heilig kunnen zijn en heilig kunnen leven, wiens hart niet gereinigd is door het geloof? Hand. 15:9. Het waar en ongeveer geloof is het middel van onze geestelijke opwekking met Christus en zonder hetzelfde zijn wij dood door de misdaden en de zonden, Ef. 2:1. Wat goede werken zullen wij dan doen? Wij mogen dan met de geveinsden ook al vele schijngoede werken verrichten, door een zeker waan- of tijdgeloof, maar van deze wordt hier niet gehandeld. Ja, zegt ook niet de Apostel, dat het zonder geloof onmogelijk is om Gode te behagen? Hebr. 11:6. Indien dan onze personen Gode niet kunnen behagen zonder geloof, als zijnde nog onverzoend en ongeheiligd, hoe zouden Hem onze werken dan behagen kunnen? En, staat er, *de Heere zag Abel en zijn offer aan*, Gen. 4:4, eerst zijn persoon en toen zijn werk. Zo moeten wij dan ook eerst als ware gelovigen met God verzoend zijn door het bloed van Christus en inwendig vernieuwd door de Heilige Geest, eer dat enig werk van ons waarlijk goed kan zijn of als zodanig in genade van God aangezien kan worden. *Voorwaar, al wat uit het geloof niet is, dat is zonde*, Rom. 14:23; het mag nog zo goed en heilig schijnen. Waarom het dan ook in het Christendom moet vaststaan, dat al wie in de grond geen waarachtig gelovige is, dan ook nooit iets goeds kan doen, dat God behaagt, maar dat hun beste werken allemaal slechts blinkende zonden zijn, wijl hij van binnen vol geveinsdheid en ongerechtigheid is, Matth. 23:28.

2. Ten andere geschieden de goede werken ook uit *de ware geloofsoefening*, dat is, uit de geestelijke en levendige geloofswerkzaamheid, waarmee wij de Heere onze God, in Christus, oprecht aanhangen, begeren, zoeken, omhelzen en ons gerust verlaten op Zijn Woord en Belofte, steunende daarop en verwachtende al ons heil alleen van Zijn algenoegzame en onveranderlijke genade, met verzaking van onszelf en van alle schepselen. Men leert die zalige geloofsoefening op de posten en in de ware geestelijke bevinding eerst enigszins recht verstaan. Door middel van deze ontvangen de ware gelovigen alle licht, leven, genade, vrede en sterkte uit Christus, die hun Hoofd en Leven is, tot ernstige bestrijding en doding van de zonde, en tot een ijverige betrachtning van alle goede werken. Hierdoor blijven zij dan steeds in Hem, en Hij in hen, zonder Wien zij niets kunnen doen, Joh. 15:5. Gelijk de rank wast en groeit in de wijnstok, en daaruit steeds haar sap en voedsel haalt, om te leven en vrucht te dragen, alzo halen de ware

gelovigen door de werkzame oefening van hun geloof, in de kracht van de Heilige Geest, ook gedurig al hun leven en sterkte, sap en wasdom uit Christus, hun wijnstok en Levensfontein, Ps. 36:10. En aldus doen zij dan ook goede werken en dragen veel vrucht, en leven dan ook door het geloof des Zoons Gods, Die hen liefgehad en Zichzelf voor hen overgegeven heeft, Gal. 2:20. Ja, zo worden zij dan ook krachtig in de Heere en in de sterkte Zijner macht. En bovenal aangenomen hebbende het schild des geloofs, Ef. 6:10, 16, strijden zij nu ook als dappere krijgsknechten van Christus, tegen de Satan en tegen al hun geestelijke vijanden en arbeiden steeds met goede ernst om al die machtige beletselen en hindernissen, die hem in de weg der Godzaligheid dagelijks ontmoeten, door genade gelukkig te boven te komen en alzo ijverig te zijn in goede werken, Titus 2:14, en tot alle goed werk volmaaktelijk toegerust te worden, 2 Tim. 3:17. Voorwaar, die recht wil leren werken, moet eerst recht leren geloven. Want gelijk bij de vier Dieren mensenheden waren onder hun vleugelen, Ezech. 1:8, zodat zij altijd hun vleugelen moesten oplichten en die bewegen om te vliegen, eer zij hun handen vrij gebruiken konden om iets te doen, zo hebben de ware gelovigen hun handen om te werken ook bedekt onder de vleugelen van hun geloof, die zij ook gedurig eerst opheffen en bewegen moeten om hemelwaarts te vliegen in de geest, als zij de plichten der Godzaligheid zullen werken met hun handen. En gelijk de offeranden onder de wet die Gode behaaglijk konden zijn, door het heilige vuur dat altijd brandende gehouden werd, op het altaar moesten aangestoken en verteerd worden, zo moeten ook alle werken van de bekeerde christenen onder het Evangelie, die waarlijk goed en Gode behaaglijk zijn zullen, aangestoken worden door het hemelse vuur van de Geest, en geheel geschieden en voortkomen uit het heilig geloof. Zoveel geestelijke kracht des geloofs, als er waarlijk wordt gevonden in onze werken, zoveel zuivere goedheid zal er dan ook slechts in zijn, en al wat wij er meer in achten te wezen, dat is onze beklagenswaardige blindheid, die ons nog zoveel behagen doet scheppen in hetgeen, waarin de heilige God geen behagen scheidt. Vanwaar ontstaan dan der christenen droevige traagheid en verzuim in de goede werken, en zoveel vleselijkheid, dodigheid, lauwheid en naar en diep verval, als een ieder, in het licht van de Heilige Geest, met droefheid zal bevinden, dat hem nog aanhangt, anders dan uit de zwakheid en onwerkzaamheid van de genade van het geloof? Want indien slechts de raderen van het geloof eens enige tijd ontsteld zijn of stilstaan, dan moet er ook weldra een droevige ontsteltenis of verzwakking komen over het gehele geestelijke leven van de ziel, en dan zullen de zonde en het vlees ook weldra heel sterk worden. Ja, wat zal het ook zijn, als het daar eens komt (waar het echter met de ware gelovigen door Gods genade nimmer geheel zal komen), dat men de wezenlijke aard en oefening van het geloof, door blindheid eenmaal zodanig heeft misgevat, dat men een ongelovig wettisch werken en woelen niet meer weet te onderscheiden van het recht geloven? Gewis, dan zal men het spoor van de goede werken ook snel bezijden treden, en men zal dan met al zijn arbeid niets anders uitvoeren, dan dat men maar druk zal bouwen aan de gepleisterde wand van het Farizeïsche Christendom, waar de Heere ook eens van zal zeggen: *Zo zal Ik de wand afbreken, dien u met loze kalk gepleisterd hebt, en zal hem ter aarde nederwerpen, dat zijn grond zal ontdekt worden*, Ezech. 13:14.

2. *De tweede eigenschap van de goede werken ziet op de regel, waarnaar dezelve verricht worden, zijnde Gods Wet. Deze zaak is niet duister om te verstaan, als iemands zinnen maar enigszins geoefend zijn in het Woord van de gerechtigheid. Want alle onderscheid tussen waar zedelijk goed en kwaad heeft enkel zijn oorsprong uit de vaste en onveranderlijke bepaling van de Goddelijke Wet, welk als een klaar uitdrukkel is van Gods wezenlijke en onveranderlijke heiligheid, waar onze goedheid of heiligheid noodzakelijk op het allernauwkeurigst naar moet ingericht en als gevormd en geordend zijn. Gods wet wordt voor onze ogen getrokken als een rechte lijn of regel, waar de minste bocht of kromte niet in gevonden wordt. Vandaar moeten dan al onze goede werken, zo van ziel als lichaam, ten nauwste ingericht zijn, en gelijk als gaan naar het richtsnoer van die Goddelijke wet, zonder daar enigszins van af te wijken naar de kromme regel van de zonde. En zo ver zulks nu waarlijk zo geschiedt, zo ver zijn onze werken dan ook goed en recht. De goedheid van onze werken moet enkel afgemeten en bepaald worden, naar de ware overeenkomst en gelijkvormigheid, welke deze hebben aan Gods heilige wet, gelijk*

derzelver kwaadheid ook moet afgemeten worden naar de afwijking van die wet. Zodat het hier dan ook is: Tot de Wet en tot de Getuigenis: zo zij niet spreken en ook niet doen en handelen naar deze woorden, het zal zijn dat zij geen dageraad zullen hebben, Jes. 8:20. Zekerlijk, het gebod is een lamp, en de wet is een licht, Spr. 6:23 om ons de goedheid of kwaadheid van onze werken zeer duidelijk aan te wijzen, indien wij anders maar geopende ogen onzes verstands mogen ontvangen. Want zo velen als er naar deze regel zullen wandelen, over dezelve zal zijn vrede en barmhartigheid en over het Israël Gods, Gal. 6:16. En zie, behalve het ingeschapen licht der natuur, stelt de Heere God deze wet nu niet alleen geheel klaar en uitgebreid voor ieders ogen in Zijn beschreven Woord, maar Hij geeft dezelve de ware gelovigen door Zijn Geest ook in hun binnenste, en schrijft die in hun hart, Jeremia 31:33. Het ongeveinsd geloof in de Heere Jezus doet hun die Goddelijke Wet dan ook alleszins beminnen en omhelzen, om haar volmaakte heiligheid. O, het is niet te zeggen, hoe dierbaar hun des Heeren wet nu is, met wat een hartelijke liefde en hoogachting zij jegens dezelve waarlijk uitgaan, en wat een vermaak zij in dezelve ook hebben naar de inwendige mens! Rom. 7:22. Zij houden die gaarne nabij, als een heldere spiegel van Gods Geest, voor hun ogen, en hun lust is in des Heeren wet, en zij overdenken Zijn Wet dag en nacht, Ps. 1:2. De genade onderwijst hen, om in al hun doen en laten met dezelve te rade te gaan, gelijk de Psalmist zegt: Ook zijn Uwe getuigenissen mijn vermakingen en mijn raadlieden, Ps. 119:24, en om hun gedrag alleenlijk naar die heilige wet nauwkeurig te richten, Ps. 119:46. Er is dan ook niet een gebod in die Wet des Heeren, dat voor hen te zwaar of te moeilijk is, of dat zij zouden begeren uit te zonderen. Nee! Zij omhelzen door het geloof die gehele wet als een volmaakte wet, die der vrijheid is, Jak. 1:25. Gods geboden zijn hun inwendig een lust en geen last. Zij buigen gewillig hun schouder onder dat liefelijke juk van hun Zaligmaker en achten het hun grootste zaligheid te zijn om daarnaar alleszins door Zijn genade te leven en te wandelen. En zie, die heilige studie en begeerte tot Gods wet is nu het rechte middel, waardoor de gelovigen in de kracht van Christus onvermoeid en standvastig zullen arbeiden, om hun werken naar die regel op alle wijze te richten. Hetwelk dezelve dan ook goed doet zijn.

3. De derde wezenlijke eigenschap van de goede werken ziet op Gods eer als het einde, waartoe dezelve ingericht worden. Hij, die werkt uit een goed beginsel, naar een goede regel en tot een goed einde, diens werk of arbeid kan ook niet anders dan waarlijk goed zijn. Aan het einde of het doel 't welk iemand tracht te bejagen in zijn werk, hangt ook niet weinig deszelfs goedheid. Die slechts een kwaad of verkeerd einde heeft, die heeft dan ook zeker een kwaad werk, naardien het einde altijd een bijzondere invloed heeft in het werk dat er geschiedt. Maar de ware gelovigen, werkende door de kracht van een levendig zielsgeloof en naar de regel van de Goddelijke wet, zullen dan ook altijd een recht einde hebben in al het werk, dat zij verrichten. Dit einde is zeer heilig en edel, zijnde alleen de zuivere ere Gods. Voorzeker, nooit zullen onze werken waarlijk goed zijn, indien wij de eer en heerlijkheid van de Drie-enige God daarin niet oprecht stellen tot ons hoogste einde en die niet op alle wijze met ernst trachten te bevorderen. De ware Christengelovigen dienen immers in het genadeverbond de - allerhoogste, allerheiligste en allerheerlijkste God, Jehova, de Almachtige en Algenoegzame, Gen. 17:1. Uit Wien en door Wien en tot Wien alle dingen zijn: Hem zij de heerlijkheid in der eeuwigheid, Rom. 11:36. Hij heeft het alles gewrocht om Zijns zelfs wil, ja ook de goddelozen tot de dag des kwaads, Spr. 16:3. Hij kent geen andere lof noch heerlijkheid dan Zijn eigen hoogwaardige Goddelijke heerlijkheid, en Hij heeft Zijn volk enkel geformeerd om Zijn lof te vertellen, Jes. 43:21, en om Zijn deugden te verkondigen, 1 Petrus 2:9. Zij zijn alle van Hem gemaakt als vaten ter ere, Rom. 9:21, waarin Hij Zijn eigen eer wil opsluiten en wegleggen, om die door middel van hen allerwege in de wereld te verbreiden. Hoe zou het dan toch kunnen zijn, dat de oprechte gelovigen (zo ver zij inwendig door de Geest als kinderen Gods geleid worden, Rom. 8:14), ook nog een andere eer zouden begeren te zoeken dan die van de hoge en heerlijke God? Zie, hoe nadrukkelijk de Apostel hen daartoe opwekt en vermaant in 1 Kor. 6:20 en 10:31! En waarlijk, het is ook de eigen aard van het geloof, dat het ons alle geschapen heerlijkheid geheel doet verzaken, en ons enkel maar doet zuchten en begeren om met ziel en lichaam geheel voor God te leven. Hierom legt het de gelovige, naar de mate zijns geloofs, door de Goddelijke genade, daar alleen op toe in al zijn werken en tracht dat grote en heilige einde hoe langer zo meer te bereiken, om God te verheerlijken op de aarde, Joh. 17:4. En hiertoe begeert hij ook alleen te werken

en te lijden, te geloven en te hopen, te leven en te sterven. En zie, dit maakt dan ook weer de ware goedheid van al zijn werken uit, welke hij gelovig in Christus verricht, door de Heilige Geest. En zo zien wij hier dan welke der Christenen ware goede werken zijn, en wat er tot dezelve wezenlijk behoort.

b. b. Nu volgt de beschrijving van de *valse goede werken*, zodanige namelijk, *die op ons goeddunken of menseninzettingen gegrond zijn*. Waardoor wij moeten verstaan alle schijn goede werken van de mensen, alle gedaante van vroomheid en Godzaligheid, aan welke een waarachtig wezen in Christus ontbreekt, alle uitwendige plichten, godsdienstige handelingen en gewaande deugden, welke van de geveinsden en tijdgelovigen geschieden, door middel van de algemene gaven des Geestes, uit een ongeheiligde grond des gemoeds zonder een oprecht geloof in de Heere Jezus, zonder hartelijke liefde tot Gods wet, en zonder zuivere toeleg of heilige begeerte tot Gods eer. Al dat soort van valse goede werken heeft geheel zijn beginsel en oorsprong uit de rampzalige bronader van 's mensen goeddunken of van eigen vleselijk en verduisterd verstand, hetwelk met haar bedenkingen wettisch uitloopt in de vijandschap tegen God, Rom. 8:7, en in het modderige kanaal van de verdoemelijke eigengerechtigheid. Hiervandaan ontstaan dan ook alle menseninzettingen of eigenwillige godsdienstplegingen en bedorven superstitiën, zeden, gewoonten en alles wat de Satan vroeg en laat zeer listig heeft ingevoerd, en onder de blinde mensen in de praktijk houdt, om de ware, redelijke godsdienst van het Evangelie te bederven, Rom. 12:1. Voorwaar, van dit alles heeft ons de Zaligmaker gezegd: *Te vergeefs eren zij Mij, lerende leringen die geboden van mensen zijn*, Matth. 15:9. Laten de ongelukkige geveinsden en waangelovigen hier dan ook de stapel van zulke goede werken al opeenhopen, totdat die worden als een berg, die tot aan de hemel reikt, maar daar zal niet anders nodig zijn, dan slechts een enige sententie van onze Heere Jezus Christus, in het hoge gericht ten jongste dage om dat gehele gevaarte voor eeuwig omver te werpen. En dan zal het, helaas! Ook wel zeker waarachtig zijn: over alle aangezicht zal schaamte wezen, en op al hun hoofden kaalheid, Ezech. 7:18. Ach dat de Heere wilde geven, dat het blinde Gereformeerde volk hier dan weer behoorlijk op mocht letten!